

SÜRGÜN

**Avrupa Sürgünler Meclisi
Yayın Organı**

**Sayı: 3
Aralık 2021**

SÜRGÜN

Avrupa Sürögünler Meclisi
Yayın Organı

Sayı 3. * ARALIK 2021

Avrupa Sürögünler Meclisi
Rat der ExilantInnen in Europa e.V
Ciwata Mişextiyen Ewropa
The European Assembly of People in - exile
Assemblée des exilées en Europe

YAYIN KURULU:

İ. Metin AYÇİÇEK
Engin ERKİNER
Mahmut ÖZKAN
İbrahim ATMACA

Herausgeber:

Avrupa Sürögünler Meclisi / Rat der ExilantInnen in Europa

V.i.S.d.P:

ASM

Rat der ExilantInnen in Europa e. V
Adresse: Holzschuher Str. 26, 90439 Nürnberg

İletişim:

<http://avrupasurgunleri.com>

* İçindekiler	Sayfa: 3
* Sürgün'den Merhaba...	Sayfa: 4
* Doğan zgden Bu Seçim Sürgünü de Tarihe Gmmelidir	Sayfa: 6
* Sürgün Dergisi Vatan Popülizmi	Sayfa: 9
* Hilde Domin Bulutların Kefaletine - řiir	Sayfa: 10
* İ.Metin Ayçiçek Zorunlu G, Yani Sürgün	Sayfa: 11
* Engin Erkiner Yaratıcı Sürgünlük	Sayfa: 16
* Sürgün Dergisi G Felsefesi	Sayfa: 18
* Cemal Süreya Sürgünde Bir Yürek - řiir	Sayfa: 20
* Mahmut zkan 10 Aralık İnsan Hakları Günü Vesilesiyle	Sayfa: 21
* Yılmaz Güney Kendi Dilinden - řiir	Sayfa: 23
* Dr. Banu Büyükavcı G, Göçmenlik, Mültecilik ve Kadın	Sayfa: 24
* Enver Toksoy Söyleşi	Sayfa: 26
* Alaattin elik Politik İlticacı Olmak Bir Devrimcinin Yaşamında Bkntdr	Sayfa: 28
* Erol Arslan Ben Srgnm - řiir	Sayfa: 30
* Ganime Gülmez Sürgün: Tevazu, Sabır ve Meydan Okuma	Sayfa: 31
* İ. Metin Ayçiçek Sürgünde Gidenlerin Ardından	Sayfa: 33

Sürgün'den merhaba..

Değerli Okuyucular,

3. sayımızla yine sizlerle birlikteyiz. Avrupa Sürgünler Meclisi'nin yayın organı olan **SÜRGÜN Dergisi**, son 2 yıldan beri yaşanan Covid 19 nedeniyle aynı kaderi paylaşan birçok çalışma gibi düzenini aksattı. Bu sadece Sürgün Dergisi'nin yayınlanabilmesi ile ilgili değil, kurumumuzun toplantı ve etkinlikler yapabilmesini de engelleyen bir faktör olarak önümüze dikildi.

Dergimizin yayın ve dağıtımının, yani okuyucuya ulaştırılması olanaklarının bir hayli sınırlandığının farkındayız. Ancak yine de Sürgünler cephesinde yaşanan birçok sorunu kamuoyuna taşıyabilmek ve bu konudaki duyarlılığı geliştirip koruyabilmek insan hakları mücadelesi için bu önemli mevziyi terk etmemek zorundayız. Açıktır ki özüyle (hangi isimle anılırsa anılsın, kaynağıyla, nedeniyle, muhatabı ve sorumlusuyla) aynı olan sömürü sistemlerinin bir ürünü olan sürgünlük için yayın organımıza daha fazla gereksinim olduğu bir tarihsel dönemi yaşamaktayız. Bu nedenle önümüzdeki dönemde, oluşturabildiğimiz her aracı kullanarak bu çabayı yaygınlaştırarak ve derinleştirerek, katkıda bulunan dostlarımızın, alana ilişkin çalışmalarına sahip olan akademisyen ve araştırmacılarımızın katkısını daha fazla isteyerek, çağımızda insanlığın en büyük yüz karası olan bu konuya dikkat çekmek için çabamızı eksik etmeyeceğiz.

Açıktır ki yaşamı ve toplumu ilgilendiren her konunun alt yapısını oluşturan temel faktör egemen sınıflar ile sömürülen ezilen emekçi sınıflar arası çatışmadan kaynaklanmaktadır. Ülkeler arası çatışmalar, aynı ülke sınırları içerisinde halklar arasında ulusal, dinsel, mezhepsel ya da daha başka ayrılıklar arası özellikle yaratılmak istenen, kışkırtılan iç savaşlar, çatışmalar, mahalle baskıları ve hepsinin sonucu olarak yaşam alanlarının kitlesel olarak terki, yani zorunlu göç, yani sürgünlük. Günümüzde yoksullar ve açları oluşturan alt sınıflar ya da emekçi sınıflar dünyanın çok çok büyük kısmını oluştururken, kâr amaçlı üretimi nedeniyle küresel iklim de bir felaket haline dönüştüren bu sömürü sistemi, büyük yıkımı görmesine rağmen "kâr, daha fazla kâr" ihtirasından kendini koparamamaktadır. Dünyada toplamı 2000 civarında olan büyük sermaye grubunun dünyadaki endüstriyel üretimin neredeyse yüzde 90'ını üretmesi savaşların, işgallerin ve daha iyi yaşam koşulları için yapılan gönüllü ya da zoraki göçlerin yani sürgünlüğün giderek katlanarak arttığı bir süreçteyiz.

İşgal, savaş, çatışma, ekonomik zorluklar, politik baskılar, tutuklama, işkence, katliam, insan hakları ihlalleri, açlığın sayısal olarak hızla artması milyonların göçünün temel nedenini oluşturmaktadır.

Sürgün, mültecilik ve göç sorunları özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında daha bir hukuksal tabanına oturtulmuş, daha sonraki süreçte ise bu haklar insan hakları mücadelesi içerisinde geliştirilerek yönünü belirlemiştir. de olmuştur.

Adı nasıl konulursa konulsun, mültecilerin, yani sürgünlerin uluslararası alanda birçok sözleşme ile hukuken korunmaya alınmış olan hakları, 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin ilk dört temel maddesine dayandırılır:

Madde 1: Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler; birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar.
Madde 3: Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.

Madde 13: Herkesin bir devletin toprakları üzerinde serbestçe dolaşma ve oturma hakkı vardır. Herkes, kendi ülkesi de dâhil olmak üzere, herhangi bir ülkeden ayrılmak ve ülkesine yeniden dönmek hakkına sahiptir.

Madde 14: Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır.

Mültecilerin doğrudan ya da dolaylı korunmasına ilişkin günümüzde de hukuken geçerli olan düzenlemeler esas olarak 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde ve BMMYK Tüzüğü'nde yer alır.

* Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi 1951 Temmuzunda kabul edilmiş ve 1954'te yürürlüğe girmiştir. Mülteciliği tanımlayarak, doğrudan koruma mültecilerin, ayrımcılığa maruz kalmama, özgürlük, kişi güvenliği gibi temel insan haklarının korunmasına ilişkin koruma önlemlerini ifade etmektedir.

* 14 Aralık 1950 tarihli BMMYK Tüzüğü, “mültecinin hayatı veya özgürlüklerinin tehlike altında olacağı bir ülkeye geri gönderilmesinin önlenmesi, mülteci statüsüne ilişkin karar verilmesi, sığınma sağlanması, ülkeden atılmanın önlenmesi, kimlik ve seyahat belgeleri, ülkeye gönüllü olarak geri dönmenin kolaylaştırılması, aile birleşimlerinin kolaylaştırılması, eğitim kurumlarına giriş garantisi, çalışma hakkı ve diğer ekonomik ve sosyal haklardan yararlanma garantisi, yurttaşlığa kabulün kolaylaştırılması” gibi konularla özel olarak ilgilenmekle yükümlüdür.

Uluslararası hukukta mültecilere yönelik kalıcı çözümlerin üretilmesi ve mültecilerin korunması adına ilk koşul ise “geri göndermeme (non-refoulement = bir mültecinin hayatı ve özgürlüklerinin tehlike altında olacağı bir ülkeye geri gönderilmemesi)” ilkesidir.

Mültecilik olgusuna yönelik diğer önemli uluslararası sözleşmeler de şunlardır:

*1967 tarihli Birleşmiş Milletler Ülkesel Sığınma Bildirisi (Devletler için tavsiye niteliğindedir. Bağlayıcılığı yoktur.)

*1976 tarihli Cenevre Sözleşmesi’ne Ek Protokol (New York Protokolü): 1951 Sözleşmesi’nde yer alan zaman ve coğrafi kısıtlamaları kaldırmıştır.

Bunların dışında bölgesel olarak şu belgeler de konu bakımından büyük öneme sahiptir:

*Afrika’da Mülteci Sorunlarının Özel Yönlerini Düzenleyen 1969 Afrika Birliği Örgütü Sözleşmesi. (Bu sözleşme, 1951 Sözleşmesi’nin mülteci tanımına “dış saldırı, işgal, yabancı hakimiyeti ve kamu düzenini ciddi şekilde rahatsız eden olaylar” nedeniyle ülkesini terk eden kimseleri de katarak tanıyı genişletmiştir. Ayrıca mültecilik için 1951 Sözleşmesi tanımında yer alan “haklı bir zulüm korkusunun varlığı” şartını da kaldırmıştır.)

*1984 tarihli Cartagena Bildirisi, 1980’lerde Orta Amerika’da yaşanan iç savaş ve beraberindeki mülteci krizi sonrasında düzenlenen “Orta Amerika, Meksika ve Panama’daki Mültecilerin Yasal ve İnsancıl Problemlerden Korunması Hakkında Uluslararası Konferanslar Dizisi” sonrasında kabul edilmiştir.

Bildiri önceki sözleşme ve bildirilerdeki mülteci tanımlarını biraz daha genişletilerek; “yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakları ihlalleri ya da kamu düzenini ciddi biçimde bozan diğer durumlardan dolayı yaşamları, güvenlikleri ya da özgürlükleri tehdit altında olduğu için ülkelerinden kaçan kişiler” olarak tanımlanmıştır.

Özet olarak söyleyecek olursak: İnsanca ve özgürce güvenceli bir ortamda yaşama isteği en temel insan hakkıdır.

Oysa yaşadığımız yıllarda bu hakkın gaspı üstelik devlet şiddeti uygulanarak sürdürülmekte; bu hak arayışı içerisinde olan yoksul halkların çaresiz insanları, çok sayıda ölümlerle, istismar ya da taciz-tecaviüz olaylarıyla yüz yüze kalmaktadır.

Savaş, baskı, takip, işkence ve ekonomik nedenlerle yaşam alanlarını terk ederek zorlu ve tehlikeli bir belirsiz yolculuğa çıkan ezilenler, mültecilik hakkını kullanmak için Avrupa sınırlarına geldiklerinde engellenmekte ve kurtulmak için kaçtıkları insanlık dışı eylemlerle yeniden karşı karşıya kalmaktadırlar. Yaşam, barınma ve korunma hakları hiçe sayılarak, polis asker ya da özel güvenlik (Frontex) gibi güçlerle baskı ve zorla engellenmektedir.

Polonya sınırlarında yaşanan trajedi, insanlığın görebileceği en çirkin insan davranışının politik biçimde devletler eliyle biçimlenmiş hali olarak sergilenmektedir. İnsanlık, televizyonları üzerinden sınır boyunca tutulan sürgünlerin ölümlerini artık her gün izlemektedir. Oysa biliyoruz ki, “kâr, daha fazla kâr” sapkınlığından kurtulmuş bir dünyada, “insan için üretim”, üzerinde yaşayan insanlığın onlarca katını besleyebilecek olanaklara sahiptir.

Mücadele etme ve hak arayışının sesi olma gayretiyle, Sürgünlerin mütevazı sesi olmaya amaç edinen SÜRGÜN Dergimizin 3. sayısına; katkı veren emek harcamış yazı yazar bütün arkadaşlarımıza; dergimizin dizgi ve mizanpajını gönüllü olarak yapan Mayıs Kolektif’e, derginin dağıtımını gönüllü olarak üstlenen bütün dostlarımıza SÜRGÜN dergisi olarak teşekkür ediyor, sizlerle tekrar buluşmanın sevinciyle; eleştiri, öneri ve katkılarınıza açık olduğumuzu bir kez daha yinelemek isteriz.

Saygılarımızla.

SÜRGÜN Dergisi Yayın Kurulu
ARALIK 2021

BU SEÇİM SÜRGÜNÜ DE TARİHE GÖMMELİDİR...

2023'te mi olur, yoksa gittikçe vahimleşen ekonomik ve sosyal sorunların da dayatmasıyla daha erken mi olur, fark etmez... Türkiye artık kelimenin tam anlamıyla seçim sath-ı mailine, yani eğik düzeyine girmiş bulunuyor.

AKP-MHP diktası, devlet terörünü giderek daha da gaddarlaştırdığı ve halkın yaşam koşullarını dayanılmaz hale getirdiği için sadece Türkiye'deki ve göçteki kitle desteğini değil, Türk-İslam fütuhâtı adına üç kıtada ve üç denizdeki saldırganlıkları nedeniyle uluslararası planda da kredisini çoktan yitirdi.

Yapılacak seçimde muhalefetin bu islamo-faşist yönetime son darbeyi indirmesi için tüm nesnel koşullar hazır... Bunun içindir ki muhalefet partileri arasında "ittifak" arayışları yoğunlaşırken, seçim sonrası oluşacak yeni iktidarın işe "hesaplaşma"yla mı, yoksa "helalleşme"yle mi başlaması gerektiği tartışılıyor.

Çok partili ilk seçimin yapıldığı 1946'dan itibaren tam 75 yıldır, 7 genel seçimin heyecanını Türkiye toprağında şahsen yaşamış, 13 genel seçimin heyecanını da 3 bin kilometre uzaktan paylaşmış bir gazeteci olarak, ileri yaşımda belki de son kez tanık olacağım için, bu 21. genel seçim büyük bir duygusallıkla beni her zamankinden daha fazla heyecanlandırıyor. Tıpkı, Türkiye İşçi Partisi'nin ülke siyasal yaşamına solun damgasını vurmak üzere ilk kez ülke çapında katıldığı, benim de Akşam Gazetesi yöneticisi olarak sonuna dek desteklediğim 1965 seçimleri öncesi yaşadığım heyecan gibi...

Vatandaşlıktan atıldığım için oy kullanma hakkım olmasa da, muhalefet partilerinin demokratikleşme ve barışçıl yaşama yönelik arayış ve önerilerini dikkatle izliyor, bunlar içinde en tutarlı olanlarını yurt dışındaki seçmen kitlesine yansıtmayı, uluslararası kuruluşlara ve medyaya duyurmayı bir görev biliyorum.

Kuşkusuz bugün, 56 yıl önceki seçimlerde olduğu gibi demokrasi, barış ve sosyal adaletten yana tüm yurttaşların umut bağladığı tek parti yok...

CHP ve İyi Parti'nin başını çektiği Millet İttifakı bir yandan AKP artığı yeni yetme partilerin katılımıyla, öte yandan mütedeyyin ve aşırı milliyetçi çevrelerle helalleşerek güç kazanmaya çalışırken, 9 yıl önce kurulup şimdiye kadar katıldığı üç genel seçimde büyük bir performans gösteren, son iki seçimden de

TBMM'nin üçüncü büyük partisi olarak çıkmayı başaran HDP tüm sol güçleri "Demokratik Cumhuriyeti gerçekleştirme" görevini yerine getirmek için yeni bir ittifakta bir araya getirmeye çağırıyor.

Son yerel seçimlerde CHP adaylarını destekleyerek AKP'nin İstanbul, Ankara ve İzmir gibi Batı metropollerinde hezimete uğramasını sağlayan HDP'nin bu girişiminin dışında bazı sol partilerin de kendi aralarında bir "Üçüncü İttifak" oluşturmak için ayrı ayrı görüşmeler sürdürdükleri haberleri geliyor.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın verilerine göre Türkiye'de halen aktif 20'den fazla sol parti bulunuyor... Bu yasal partilerin yanı sıra, farklı nedenlerle yasallaşamamış, ama kitle içinde önemli temsil gücüne sahip bulunan sol partilerin ve örgütlenmelerin de muhalefet mevzilenmelerinde yer almaları yaşamsal önem taşıyor.

Bu yazım Sürgün'ün 3. sayısında yayınlandığında seçimin ne zaman yapılacağı, özellikle sol muhalefetteki partilerin nasıl bir seçim ittifakı oluşturacakları belki bir açıklık kazanmış olur.

Olmasa da, HDP'ye ve seçime onunla ittifak halinde ya da farklı biçimlerde katılacak olan tüm sol partilere şimdiden bir hatırlatmada bulunmayı 50 yıllık sürgün olarak bir görev biliyorum.

Cumhuriyetin demokratikleştirilmesi için belirlenecek öncelikli hedefler arasında genel olarak göçün, özel olarak da siyasal sürgünün sorunlarının kesin çözüme bağlanması mutlak surette yer almalıdır.

Bunu söylerken sadece yurt dışındaki Türkiye çıkışlı göç ve sürgünü değil, aynı zamanda Türkiye'deki yabancı kökenli göç ve sürgünü de kastediyorum.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 17 Mart 2021'de yaptığı bir basın açıklamasına göre, Türkiye'de 196 ülkeden yaklaşık 5,5 milyon göçmen mevcut, ancak bunların çoğu geçici koruma statüsünde...

3,6 milyonu Suriye'deki iç savaştan sonra Türkiye'ye sığınmış olan göçmenlerin hiçbir yasal ve sosyal güvencesi yok, üstelik ülkede ekonomik sorunların gittikçe vahimleşmesi ve yerli nüfusun daha da yoksullaşması nedeniyle giderek şiddetlenen "yabancı düşmanlığı"nın, hattâ fizik saldırıların hedefi oluyorlar.

Tıpkı Batı illerinde Doğu'dan gelen Kürt göçmenlerin ya da ataları o illerin Türk fütuhâtından önceki sahipleri olan gayri müslim yurttaşların sık sık saldırıya uğruyor olmaları gibi...

Dahası, "geçici koruma" statüsündeki bu göçmenler, Tayyip iktidarı tarafından, anti-demokratik ve yayılmacı uygulamalarına Avrupa Birliği'nin göstereceği tepkileri engellemek ya da yumuşatmak için bir şantaj unsuru olarak kullanılıyor, bu nedenle de sürekli endişe ve tedirginlik içinde yaşıyorlar.

Yurt dışındaki Türkiyeli göçmenlere gelince, 2021 yılı verilerine göre, 5,4 milyonu AB ülkelerinde olmak üzere dünyada 7,6 milyon Türkiye kökenli göçmen bulunuyor.

Bu kitle içerisinde 60 yıldan beri hayatını kazanmak için resmi anlaşmalarla ya da kaçak olarak göç edenler ve onların aileleri büyük ağırlık taşımakla birlikte, özellikle 12 Eylül 1980 darbesinden sonra gerek askeri yönetim altında, gerekse onu izleyen göstermelik parlamenter yönetimler döneminde, özellikle de 2016 çakma darbesinden sonra başlayıp günümüzde de devam eden OHAL'ler döneminde uygulanan devlet terörü nedeniyle doğup yetiştiği toprakları terk etmek zorunda kalan Asuri, Ermeni, Ezidi, Grek, Kürt, Türk yurttaşların sayısı yüzbinleri buluyor.

Bu acılı göç sürecini ben iki kez, 60'lı yılların başında sendikal mücadele nedeniyle gazete patronlarının kara listesine alındığım için kısa bir süre "ekonomik göçmen" olarak, 1971 darbesinden bugüne kadarki süreçte de "siyasal sürgün" olarak yaşadım.

Hem Balkan göçmeni bir ailenin çocuğu olduğum, hem de ilkokul yıllarım babamın görevli olduğu ara istasyonlarda okul bulunmadığından hep gurbette geçtiği için "göçmenlik" sorununa olan duyarlılığım, bu kısa "göçmen işçi"lik döneminde yaşadıklarımla daha da pekişti.

1963 yılında TİP'in genel merkezinde görev üstlenmek üzere gittiğim İstanbul'da hem partili, hem de gazeteci ve sendikacı olarak Türkiye'de işçi sınıfının sendikal ve siyasal örgütlenmesi kadar, Tophane'deki Almanya Göçmen İrtibat Bürosu'nda onur kırıcı biçimde sağlık kontrolünden geçirilen göçmen işçilerimizin sorunları da öncelikle ele aldığım konulardı.

1964'te genel yayın yönetmenliğini üstlendiğim Akşam gazetesinde de, 1967'de yayınlamaya başladığımız Ant dergisinde de ana mücadele konularından biri göçmen işçi sorunlarıydı. Almanya'da ilerici işçilerimizin kurdukları derneklerin faaliyetlerini, yayınladıkları dergileri ve bildirileri Türkiye kamuoyuna en geniş şekilde tanıtıyorduk.

1971 darbesinden sonra Türkiye'den illegal olarak çıkıp Cunta'ya karşı Türkiye Demokratik Direniş örgütünü kurduğumuzda da en büyük desteği onlardan gördük.

2. Dünya Savaşı'nda Almanya'da oluşan işgücü açığının giderilmesi amacıyla Türkiye ile Almanya arasındaki "Türk İşçi Alımı Anlaşması" bundan tam 60 yıl önce, 30 Ekim 1961'de imzalanmıştı. Almanya'nın ardından Avusturya, Belçika, Fransa, Hollanda, İsviçre ve İngiltere ile de benzeri anlaşmalar imzalamakta gecikilmedi.

Emperyalizme bağımlı politikalar yüzünden ekonomik krizin giderek ağırlaşması ve işsizliğin baş edilemeyecek boyutlara ulaşması üzerine çareyi emekçilerini en verimli çağlarında gelişmiş kapitalist ülkelere satmakta gören Türkiye Cumhuriyeti'nin imzaladığı bu anlaşmaya dayanarak 55 işçiden oluşan ilk kafilenin 27 Kasım 1961 tarihinde "misafir işçi" olarak Düsseldorf Havalimanı'na inmesinin üzerinden tam 60 yıl geçti...

Avrupa'ya göçün 60. yıldönümü dolayısıyla göçmen işçilerin ve siyasal sürgünlerin sorunlarını tüm ayrıntılarıyla ortaya koymak üzere Almanya'daki Kaktüs Münster Kültür Merkezi, Molla Demirel'in çabasıyla 28 bilim, sanat, yazın ve siyaset insanının bu konudaki görüşlerini kapsayan Göç-İş-Ütopya isimli bir kitap yayınladı.

Kitapta yer alan bir söyleşimde, yurt dışındaki göçmenlerimizin karşı karşıya bulunduğu sorunlarla ilgili bir soruyu Belçika özelini örnekleyerek şöyle yanıtlamıştım:

"Göçmenlikte büyük sorun dinsel fanatizmin ve aşırı milliyetçiliğin egemen olduğu ülkelere gelen göçmenlerin ve yeni kuşakların bu ülkeler yönetimleri ve medyası tarafından sürekli ideolojik kontrol ve baskı altında tutulmasından kaynaklanıyor.

"Belçika'da doğup büyümüş, bu ülkenin okullarında eğitim görmüş olup Türkiyelilere çifte vatandaşlık hakkı tanınmasından da yararlanarak Belçika federal, bölgesel ve yerel meclislerine seçilmiş olan Türk kökenli siyasetçilerin Türk lobisinin uç beyleri gibi davranmaya mecbur edilmeleri, 12 Eylül faşist rejiminin ürünü olan Türk Diyanet Vakfı'nın Türk cami ve derneklerinin çoğunu kontrol ve baskı altında tutması, Türkiye çıkışlı medyanın, hattâ Belçika'da kurulmuş Türkçe dijital gazetelerin Ankara rejiminin sözcüleri gibi Türkiyeli göçmenleri sürekli beyin yıkamaya tabi tutması, hem Belçika demokratik kurumlarının, hem de Türkiyeli insan hakları savunucularının karşılaştıkları en büyük sorunlardan biri...

"Avrupa ülkelerinde yetişen gençlerin de Türkiye halklarının kültürüne yaklaşımı ne yazık ki Türk

Devleti'nin baskısı ve etkisi altındadır. Göçün yeni kuşakları maalesef zaman zaman ırkçılığa varan bir aşırı milliyetçiliğin ve dinsel fanatizmin rehinesi durumundadır.

“Türkiye halklarının kültürü dendiğinde sadece Türk ırkının ve İslamın yüceliğine koşullandırılan gençlerin Türkiye'nin diğer halklarının, yani Asurilerin, Ermenilerin ve Kürtlerin kültürlerine mesafeli, hattâ zaman zaman düşmanca davrandıkları bir gerçektir. Avrupa'nın merkezinde Kürt, Ermeni ve Asuri kurumlarına yapılmış olan saldırılar sürgün yaşamının en acı anılarındanır.”

Ya doğduğu ve yetiştiği topraklardan uzaklarda siyasal sürgün olarak mücadele verirken kaybettiğimiz dostlarımızın acısı!

Sürgün'ün 2. sayısında yayınlanan „Sürgünü yaratıcı ve kavgacı yaşamak“ başlıklı yazımda, iki yıl önce sürgünde yaşama veda eden Avrupa Sürgünler Meclisi kurucularından yoldaşımız Teslim Töre'yi anarken şöyle demiştim:

„Bizden önceki sürgün kuşağından Nazım Hikmet Moskova'da, Sabiha Sertel Baku'da, Zeki Başımar (Yakup Demir), Aram Pehlivan, Jak ve Anjel Açıkgöz Almanya, İsmail Bilen Bulgaristan toprağında yatıyor, Prof. Fahrettin Petek'in külleri hem İstanbul Boğazi'na, hem de Normandiya açıklarına serpildi.

„Bizim kuşak sürgünlerinden Behice Boran'ı Belçika'da kaybettik, Yılmaz Güney, Ahmet Kaya ve Uğur Hüküm'ü Paris'teki Père Lachaise'de toprağa verdik... Nihat Akseymen'in külleri ise Heybeliada açıklarında Marmara'nın sularına kavuştu. Nubar Yalım Hollanda'da, Enver Karagöz Almanya'da, Garbis Altınoğlu Belçika'da, Suphi Nejat Ağırnaslı Kobani'de, Nubar Ozanyan Derik'te toprağa verildi.“

Kürt ulusal direnişinin kadın militanlarından Sakine Cansız, Fidan Doğan ve Leyla Şaylemez'in 9 Ocak 2013'te Paris'in göbeğinde Türk Devleti'nin bir tetikçisi tarafından alçakça katledilişi unutulabilir mi?

Ve de son yıllarda kaybettiğimiz sürgün dostlarımız? 4 Eylül 2017'de yitirdiğimiz Avrupa Sürgünler Meclisi aktif üyesi Kâzım Mete'nin ardından Rüçhan Toga 2 Şubat 2020'de Berlin'de, Hasan Hüseyin Dinler 25 Temmuz 2020'de Brüksel'de, Mehmet Çelen (Birol) 25 Ağustos 2020'de Nürnberg'te, Ömer Kral 22 Eylül 2020'de İsviçre'nin Winthertur kentinde, Gökhan Harmandalıoğlu 18 Mart 2021'de Köln'de yurt özlemi ni yüreklerinde taşıyarak yaşama veda ettiler.

Son iki acı...

Sürgünümüzün yaratıcı ve mücadelecisi siması, adaşım

ve değerli dostum Doğan Akhanlı ile, Türk faşizminin 1948'de katlettiği büyük yazar-gazeteci Sabahattin Ali'yi anmak için Hamburg'da Inter Denk Fabrik'in düzenlediği bir etkinlikte bir araya gelip konuşmak üzere sözleşmiştik. Ne yazık ki, Doğan'ı da 31 Ekim 2021'de Berlin'de kaybettik.

Daha onun acısı yaşarken Soykırım Karşıtları Derneği (SKD) başkanı sevgili Ali Ertem'in ölüm haberi düştü ekranlara... Yıllardır sürgünde Ermeni, Asuri, Grek soykırımlarının inkârına karşı mücadelenin ön safında olan değerli dostum Ali'yi de 2 Aralık 2021'de Frankfurt'ta kaybetmiştik.

Evet, tekrar yaklaşan seçimlere geliyorum...

Türkiye'deki son siyasal gelişmelerin en geç 2023'te, belki de erken bir seçimle 2022 yılında, HDP'nin çağrısında belirtilen “bütün kimliklerin ve farklılıkların özgürce, bir arada, eşit ve ortak bir şekilde yaşadıkları demokratik bir Cumhuriyet”le taçlanması hepimizin beklentisi.

Ancak o gerçekleştiği takdirdedir ki, Türkiye'de olduğu gibi göç alan ülkelerde de Türk ırkının ve İslamın yüceliğine koşullandırılanların Türkiye'nin diğer halklarının, yani Asurilerin, Ermenilerin, Ezidilerin, Greklerin ve Kürtlerin kültürlerine mesafeli, hattâ düşmanca davranmaları son bulacak, göçmenliğimizin Asuri, Ermeni, Ezidi, Grek, Kürt ve Türk tüm bireyleri bulundukları ülkelerde haince saldırıların acısını yaşamadan kardeşçe yaşayacak ve yaratacaktır.

Demokratik Cumhuriyet iktidarının en önde gelen görevlerinden biri, yurt dışındaki 7,6 milyon Türkiyeli göçmenin islamo-faşist koşullandırmalardan kurtarılması olmalıdır.

Bir diğer ivedi görevi de, siyasal sürgünler üzerindeki tüm baskılara, hayatlarına kasdetmeye kadar varan tehditlere, rengarenk arama bültenlerine son vermek, tıpkı 1974'te Yunanistan'da faşist cuntanın devrilmesinden sonra yapıldığı gibi, tüm siyasal sürgünlere vatandaşlık haklarını eksiksiz tanımak, ülkelerine özgürce dönmelerinin, mesleklerini ve de siyasal çalışmalarını Türkiye'de sürdürmelerinin önündeki tüm engelleri ortadan kaldırmaktır.

Bunun için de yıllardır bu konularda mücadele yürüten Avrupa Sürgünler Meclisi başta olmak üzere demokratik göçmen örgütleri, Asuri, Ermeni, Ezidi, Grek ve Kürt diasporalarını temsil eden kuruluşlar, Demokratik Cumhuriyet iktidarını oluşturmaya aday partiler tarafından şimdiden muhatap alınmalıdır.

Türkiye'nin gerçekten demokratikleşmesi isteniyorsa, sandığa onların iradesi de mutlaka yansımali, sürgün tarihe gömülmelidir.

Siegen’de Dr. Ali Ekber Doğan ve Engin Erkiner’in katılımıyla “Almanya’da Erdoğan yandaşlığının dinamiği” ve “Sendikalarla işyeri temsilciliklerinde artan vatan popülizmi” konularını kapsayan bir toplantı yapıldı.

Katılım korona önlemleri nedeniyle az olmakla birlikte katılanların konu hakkında bilgili olmaları nedeniyle toplantı verimli oldu.

Erkiner ülkede Türkiye’deki seçimler için oy kullanan kitlenin AKP ve Erdoğan’a destek yüzdesinin ülkeden daha yüksek olmasının Erdoğan’ın kişisel özelliklerinden değil, temsil ettiklerinden kaynaklandığını belirtti. Türkiye’nin artan askeri gücü, Irak-Suriye-Libya ve Azerbaycan’da girdiği operasyonlar, yapılan otoyollar, havaalanları, alışveriş merkezleriyle ülkenin görünümünün değişmesini temsil etmektedir.

İletişim araçlarındaki büyük gelişmeyle birlikte TC yönetimlerinin Almanya’daki insanları uydu televizyonlarıyla doğrudan etkilemesi mümkün olabilmektedir.

Türkiye, Osmanlı İmparatorluğu’nun devamcısı olan bir dünya devleti olmak iddiasındadır.

Güvenlik Konseyi sürekli üyeliği gibi gücünün karşılığı olan yeri istemektedir.

Dünya devleti iddiası sürekli olarak kanıtlanmaya muhtaçtır. Bunun için dış ülkelerde sürekli operasyonlara girişmek, uzaya astronot göndermek benzeri uçuk projeler süreklilik kazanmak durumundadır.

Ali Ekber Doğan ise değişik işyerlerinde yaptığı araştırmanın sonuçlarını anlattı. Buna göre Türkiyeli işçi kitlesi içindeki sağcılık önceki yıllara göre daha organize davranmaktadır. O kadar ki, IG Metal gibi büyük bir sendika bile Can Dündar gibi Erdoğan yandaşlarının hoşlanmadığı bir kişiyi konuşma yapmak için çağırılmamakta, çok sayıda işçinin sendikadan istifa etmek tehdidi üzerine geri adım atabilmektedir.

Türkiyeli göçmen kitlenin yıllardan beri süren çifte politik kimliği –Almanya’da SPD’yi Türkiye’de iyice sağ olan partileri seçmek- giderek erimektedir. Almanya’da son iki genel seçimde Alman vatandaşı olan Türkiyelilerin SPD’yi seçme oranı yüzde 65’ten 35’e inmiştir. Sağcı olanlar giderek Almanya’da da sağ seçmektedirler.

Yeni kurulan üçlü koalisyon hükümetinin isteyen herkese çifte vatandaşlık tanınacağına programında yer vermesinin Almanya’da AKP ve Erdoğan’ın etkinliğini artıracığı belirtildi. Sadece Alman vatandaşı oldukları için Türkiye seçimlerinde oy kullanamayanlar arasında da yaygın olan Erdoğan yandaşlığı, bu kitlenin TC vatandaşı da olmasıyla birlikte gelecekteki seçim sonuçlarına yansımacaktır.

Konuşmacılar AfD içinde de Türkiyelilerin bulunmasını, sağın sağla işbirliği yapması olarak adlandırdılar. Türk sağ eskiden bunlardan uzak dururdu.

Hilde Domin

Köln'de Yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Hilde Domin (1909-2006), 1929- 1932 yılları arasında Heidelberg, Köln, Bonn ve Berlin'de hukuk, ulusal ekonomi kuramı, sosyoloji ve felsefe öğrenimi görmüştür. 1932 yılının sonlarına doğru, Nazi rejiminin iktidara geleceği anlaşıldığında Roma'ya gitmiş ve sürgün günleri başlamıştır. 1938 yılında Yahudilerin İtalya'dan sürülme kararıyla birlikte Londra'ya kaçmıştır. 1940'larda Alman birlikleri Dünkirchen'e kadar ilerleyince Santa Domingo'ya gitmiştir. Domin soyadını da bu ülkeden almıştır. (Lehr-Rosenberg 55- 70)

Domin, gurbette geçen yılların acısını, vatan özlemini, baskı politikalarının getirdiği hüsrani şiirlerine taşımıştır. 1958 yılında yazdığı "Bulutların Kefaletine" adlı şiiri;

Çeviri: Mehmet Burak Büyüktopçu

AUF WOLKENBÜRGSCHAFT

Für Sabka

*Ich habe Heimweh nach einem Land in dem ich niemals war,
wo alle Bäume und Blumen mich kennen,
in das ich niemals geh,
doch wo sich die Wolken meiner
genau erinnern,
ein Fremder, der sich
in keinem Zuhause
ausweinen kann.
Ich fahre
nach Inseln ohne Hafen,
ich werfe die Schlüssel ins Meer gleich bei der Ausfahrt.
Ich komme nirgends an.
Mein Segel ist wie ein Spinnweb im Wind,
aber es reißt nicht.
Und jenseits des Horizonts,
wo die großen Vögel
am Ende ihres Flugs
die Schwingen in der Sonne trocknen, liegt ein Erdteil
wo sie mich aufnehmen müssen, ohne Pass,
auf Wolkenbürgschaft.
(Domin 56)*

BULUTLARIN KEFALETİNE

Sabka'ya

Bir ülkeyi özlüyorum

Hiçbir zaman yaşamadığım,

Tüm ağaçların ve çiçeklerin Beni tanıdığı

Hiç gitmediğim

Ancak bulutların

Beni

Tam olarak hatırladığı Olmayan evinde Hıçkırarak ağlayan Bir yabancı.

Sürüyorum

Limansız adalara

Anahtarı denize fırlatıyorum

Tam gemi kalkarken

Hiçbir yere ulaşmıyorum

Yelkenim rüzgârda bir örümcek ağı gibi Ama yırtılmıyor

Ve ufku öte yanında

Büyük kuşların

Uçuşlarının sonunda

Güneşte titreyerek kurudukları

Bir toprak parçası var

Beni kabul edecek olan

Pasaport olmadan

Bulutların kefaletine.

İ. Metin Ayçiçek

ZORUNLU GÖÇ, YANİ SÜRGÜN

KAVRAMSAL BOYUT VE KAVRAM KARGAŞASI:

80 Darbesi sonrası Türkiye'deki Askeri diktatörlüğe karşı muhalefeti sürdürecektir bir yayın organı içerisinde düşünülerek önce Suriye ve Lübnan'da Filistin hareketi ile birlikte yaşayıp, sonra Avrupa'ya geçtiğimde, "kaçak" sözcüğüyle tanımlanmak hayli acıtan bir etkiye sahipti. Tanıştığımız herkese, önce bir punduna getirip "örgütün kararıyla Avrupa'ya geldiğimi" söyleyerek bir nebze olsun rahatlıyordum. Kendimizi tanımlarken "göçmen", "sürgün", "mülteci"... hangi sözcük olursa olsun, "ülkeden kaçmak" suçlamasıyla karşılaşmak neredeyse hepimiz yıllarca büyük korkusu oldu.

Bu kafa karışıklığı, biraz da mülteci olarak geldiğimiz bu topraklarda 60 yılını geride bırakmış olan bir "işgücü göçü"nin yarattığı kavram kargaşasıyla da ilgiliydi. Kendimizi misafir işçi, yabancı işçi, göçmen gibi kavramlarının kapsamı dışında tutsak da, Avrupa'ya gelişimizin somut gerekçelerinde olmasa bile, o somut nedenlerin temelinde yatan bir gerekçe yavaş yavaş kendini göstermeye başlamıştı. Aslında adına işçi göçü de desek, göçmen, mülteci ya da sürgün de desek aynı kapıya çıkıyordu.

12 Mart ya da 12 Eylül "kaçkınlarının" Avrupa'da yaşayan işgücü ile ortaklığı, her iki grubun içerisinde yer alan insanların (küçük istisnalar dışında)

özgür iradelerini kullanmalarını engelleyen koşullar nedeniyle topraklarını "terke zorlanmış" insanlar olmamızı. Terk ettikleri topraklarda yaşam koşullarının açlık ya da yoksulluk sınırları altında olması; savaşlar ya da mezhep çatışmaları nedeniyle katliamlarla yüz yüze kalmaları; sağlık, eğitim gibi alanlarda insan onuruna yaraşır bir düzeyin çok gerisinde olanaklar içinde yaşamaya zorlanmaları; politik baskılar nedeniyle özgürlüklerini kullanabilme olanaklarının olmaması; diktatoryal sistemlerin yasa tanımaz baskıları altında kalmaları vb. aslında geliş nedenlerinin de altında yatan temel gerekçeyi oluşturmaktaydı.

Türkiyeli mültecilerin serüveninin ilk on yıllarında Avrupa'ya geliş nedenimizin ekmek peşinde koşan bir "işçi" olan diğerlerinden farklılığının altını çizmek amacıyla, kendimizi tanımlarken, "adli bir sorun" ya da "politik bir sorumluluktan" kaynaklı olarak ülkemizi "terk ettiğimizi" söyleyerek psikolojik olarak (ya da belki de vicdanen) rahatlayabiliyorduk. Bunu söyleyerek, ülkemizi terk etmenin meşru sayılabilen tek gerekçesini kimlik olarak taşımayı kolayca savunabiliyorduk. Böylece uzun süre "politik mülteci" sözcüğünün koruyucu kollarına bıraktık kendimizi.

Ve zamanla hangi nedenle gelirse gelsinler, insan için meşru sayılan bir zorunluluk sonucu yasal ya da yasadışı yollardan kendi ülkesini terk ederek başka ülkelerde yaşamak durumunda kalmış herkesin kimlik tanımında bir ortaklık olduğunu fark etmeye başladık:

“Herhangi bir nedenle, kendi iradesi dışında zorlamalarla ülkesini terk etmek zorunda kalmak.” Ve tarihsel olarak da güncel olarak da yalnız olmadığımızı böylece fark ettik.

Evet, ekmek parası için ülkesini terk etmek zorunda kalan işçi de, mahalle baskısından soy kırıma kadar varabilen tek ulusçu ırkçı-milliyetçi katliamlardan canını kurtarmak için ülkesini terk etmek zorunda kalan insanlar da; özgürlükçü demokratik bir ortamda kendini ifade edebilme olanaklarına sahip olamadığı için “hak” olanı “yasadışı” ilan eden faşist-diktatoryal politik iktidarların baskılarından kurtulabilmek için ülkesinden kaçan da, sonuç olarak dolaylı ya da dolaysız olarak ülkesini terk etmek zorunda bırakılmış insanların bütünü “sürgün” kavramı içerisinde tanımlanabilirler.

Burada tek kriter, “terk etmek zorunda bırakılmak”tır.

Bir süredir günlük yaşamımızın bir parçası haline gelen “mülteciler” genel başlığı altında çıplak gözle görüp izleyebildiğimiz dünya ölçekli insanlık trajedisi, belki de duyarsızlığımız nedeniyle günlük yaşam tarzımızı doğrudan etkilemese de, farkına varalım ya da varmayalım, psikolojik yaşamımızı çok derinden etkilemiştir.

2 Eylül 2015’de gazetelerde televizyon haber programlarında o resmi görüp de psikolojik bir travma yaşamamış olan insanın, “insana özgü bütün değerlerini kaybetmiş olduğu” saptaması yapmamız her türlü testten daha sağlam bir kanıttır artık. 3 Yaşındaki Suriyeli Aylan Kurdi (Şenu)’nin “çocukların deniz kabuğu toplamayı sevdiği bir plajda” (La Repubblica) boğularak ölmesi oldu.

Akdeniz kıyılarına vuran çocuk cesedi insanlık için bir alarm değilse nedir?

Bugüne kadar çok sayıda çocuk ve yetişkin aynı nedenle öldü. Bu nedenle, olay sadece bir çocuğun boğularak ölmesi olayı değildir.

Bilgiyi ayrıntılarıyla aktaralım: Bir süredir savaş halinde olan Suriye’den ... Suriye’de IŞİD’ten kaçmakta olan ... kaçarak Türkiye’ye sığınan ... Aylan KURDÎ (Şenu) ... Türkiye’de ev kirasını bile ödeyemeyen ... Türkiye’de çok zorluklar yaşadığı için Kanada’daki akrabasının yanına gitmeye çalışan ...

Şimdi bu cümlelerin parçalarını tek tek irdeleyerek yürüelim:

Açıktır ki, Suriye’de savaşı çıkaran ülke Türkiye idi. Tayyip çetesinin Sadece bedensel yeteneklerini değil akli dengesini de çoktan yitirmiş, halkların düşmanı bir caninin, aile boyu bir organize suç örgütünün, bir çete devletin iktidar olduğu tarihten beri, sadece ülke içini değil, Libya’dan Suriye’ye, Ürdün’den Afganistan’a, Irak’tan Karabağ’a kadar kan döken bir devletin, artık sadece Ortadoğu’nun değil dünyanın içi irinli çibanbaşı olan bir devletten söz ediyoruz.

Tayyip’in bir hafta öncesinde başkanını “kardeşim” diye tanımladığı Suriye’ye saldırdığını unutan savaşı KURDÎ ailesinin ve milyonlarca Suriyeli göçmenin topraklarını terk etmek zorunda kalarak kaçmasına neden olan eli kanlı paralı katillerden oluşturulmuş “İslami cihad örgütü” IŞİD kimin öz be öz evladıdır acaba? Canı kadar sevdiği ülkesini bırakıp kaçarak yıllardır Avrupa’da yaşamak zorunda kalan Can Dündar’ın fotoğraflarıyla birlikte deşifre etmesine rağmen inandırıcı bulunmadığı, Mafya gruplarından birinin şefi olan faşist Sedat Peker’in itiraflarından sonra bile üstü kapanan TIR’lara yüklenmiş o devlet malı silahların IŞİD gönderildiğini biliyoruz...

Biliyoruz da, sadece Suriye halkına değil, bütün halklara bu kötülüğü yapan kişi Recep Tayyip Erdoğan iken, onun seçimlerine destek olan Merkel ve son yıllarda Trump iken, yani dünya ölçekle devletler destekli bir organize suç örgütü ayakta iken, Aylan KURDÎ’nin ölümünün insanlığa ders olabileceğini düşünmek gerçekten çok naif bir düşünce olmaz mı?

Gazeteler haberi verirken “kaçarken” sözcüğünü kullarken hiç utandılar mı acaba? Ya da, kendi ülkesinde “mutlu ve ortalama standartlarda beslenme, eğitim, sağlık gibi alanlarda güvencesi olan bir insan” ülkesinden kaçarmı?

Yani Aylan çocuk neyin kaçağı idi?

La Repubblica sormuştu soruyu: “Bir fotoğraf, Avrupa’nın göçmenlere ilişkin politikasını değiştirebilir mi?”

Böyle bir soruyu sormak bile aklımızla alay etmek demektir. Elbette insan topluluklarının kendi topraklarını terk ederek yeni yerleşim alanlarına yönelik akması olayı günümüze özgü bir olay değildir. Ama, günümüzde mültecilik olayının asli müsebbibi emperyalist-kapitalist sistem çıkarları için, gerçekliğinden koparılarak yapılan senaryolarla (Suriye iç savaşı örneği gibi) üretilmiş savaşlar, yerel katliamlar ve dünya yaşam kaynakları üzerinde emperyalizmin tartışmasız egemenliği vb insanlığın çok büyük bölümünün yaşadığı kendi topraklarını terke zorlamaktadır.

Neden değiştirsin ki kendi politikasını Avrupa? Bir katilden kendisini mahkûm etmesini isteyebilir miyiz?

Sermaye piyasasının uluslararası öneme sahip yayın organı FORBES’in araştırmasına göre Türkiye’de 2018’de 40 isim olan milyarder sayısı, 2020’de 29’a düşmüş. Bu yıl Türkiye’nin en zengin 25 aile isminin toplam serveti 57 500 milyon dolar. Bu milyarderlerin altısının yatırımları Türkiye dışında. Türk lirasının dolar karşısındaki güncel değerini (hesabımız kolay olsun diye) 10 olarak alırsak, bu servet 575 000 milyar TL eder. Kâr amacıyla doğanın acımasız tahribiyle sıcaklığın daha fazla artmaya yönelmesi, özellikle Güney Yarımküre’de birçok yoksul ülkede kuraklığa vedolayısıyla kitlesel açlık felaketine neden olurken, kapitalist-emperyalist ülkelerde dolar milyarderlerinin ellerinde tuttuğu servet ise hızla daha da artmaktadır.

Yeryüzünde insanlığın açlığı-sefaleti artık yerel bir olay değil, küresel bir açlık sorunu olarak sonuçlarını sergilemektedir.

Dünya denilen gezegenimizde 7 milyar insan yaşamaktadır ve bunun yaklaşık 5,5 milyarı yeterince beslenmemektedir. En az 2 milyar insan ise açlık sınırında yaşamaktadır. Olayın ciddiyetini “milyar” gibi büyüklük olarak hemen algılayamayacağımız rakamlarla vermek yerine, rakamları kendi ölçümüzce küçülterek aktaralım: Dünyada yaşayan her 7 insanın 5,5’i yeterli beslenemiyor, 2’si ise açlık sınırında yaşıyor.

Savaşlar, açlık-yoksulluk yanı sıra savaşlar da mülteci akımı denilen insanlık trajedisinin en önemli nedenlerindendir.

GÜNÜMÜZDE GÖÇÜN FOTOĞRAFI

Dünyanın birçok ülkesinde, evini terk etmek zorunda kalan ve ülke içine ya da ülke dışına yönelik sığınma arayışı içinde olan insan sayısı özellikle son 10 yıldır her yılı yeni bir rekorla noktalararak artmaktadır. Esas olarak 2010 yılından itibaren insanların kitlesel olarak zorla yaşam alanlarından, yerlerinden edilme durumları neredeyse her yıl bir önceki yılı aşarak sürmektedir. Örneğin 2010 yılında 41 milyon kişiye karşı hemen bir yıl sonrası 79,5 milyona ulaşması durumun vahametini açıkça sergilemektedir.

Çağın bu en büyük göçünün birçok nedeni var. Göçe zorlanmış insanların yani yerlerinden edilmiş insanların % 80’i açlık noktalarına inmiş şiddetli gıda yetersizliği ve kötü beslenme koşulları altında yaşanan ülkeleri kapsamaktadır. Bu ülkelerin aynı zamanda iklim değişiminin neden olduğu birçok afet riskleriyle de karşı karşıya olduğunu biliyoruz.

BM Mülteciler Yüksek Komiseri Filippo Grandi şöyle belirtiyor: “Günümüzde zorla yerinden edilme olgusunun değişim geçirerek yalnızca çok daha yaygın olmakla kalmayıp kısa süren, geçici bir olgu olmaktan çıktığına tanık oluyoruz.

İnsanların, eve dönme şansı ya da bulundukları yerde bir gelecek inşa etme umudu olmadan, yıllarca süren bir kargaşa durumunda yaşaması beklenemez. Evini terk etmiş herkese karşı, özünde daha yeni ve daha kabul edici bir tutum ile yıllarca süren böylesi acıların yaşanmasının temelinde yatan çatışmaları çözmeye adanmış bir gayrete ihtiyacımız var.”

Dünyadaki **mültecilerin % 77’si** uzun süreli olarak yerinden edilme durumu içindedir. Ve **mültecilerin % 85’i** gelişmekte olan ve genellikle terk etmek zorunda kaldıkları ülkeye komşu olan ülkelerde yaşamayı tercih etmektedirler.

Önce Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) 2018 yılında, bir önceki yıldan 2 milyon 300 bin fazlasıyla, savaş, zulüm ve çatışmalar yüzünden zorla yerlerinden edilen kişi sayısının 70 milyon 800 bin kişiye ulaştığını açıklamıştı. Bu rapora göre, dünya genelinde her gün 37 bin kişi yaşadığı yeri terk edip başka ülkelere göç etmektedir.

Ve her beş mülteci den dördü komşu bir ülkeye sığınmaktadır. Başka bir ülkeye iltica talebinde bulunan ve kararı bekleyen kişi sayısı ise aynı yıl itibarıyla 3,5 milyon kişiye ulaşmıştır. Raporda, gelişmiş ülkelerin mültecilerin sadece yüzde 6’sını kabul ettiği de kaydedilmiştir. Mültecilerin yarısını çocuklar oluşturmaktadır. Ve bu çocukların 138 bini refakatsiz olarak ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır.

Ve nihayet, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin 2020 raporu, korkunç gerçeği insanlığın yüzüne karşı söyleyerek kırmızı alarm vermekteydi: Geline nokta da dünya üzerinde şiddet ve insan hakları ihlallerinden kaçanların sayısı 82 milyon 400 bini aşarak kendi rekorunu yenilemiştir.

Üstelik bu sayıya corona virüsü koşulları altında ulaşıldığı hatırlanmalıdır.

BM Mülteciler Yüksek Komiseri Filippo Grandi’nin açıklamaları insanlığın geleceğine yönelik bir kırmızı alarm önemindedir. Grandi açıklamasında, “Her rakamın arkasında zorla yerinden etme ve acı hikayesinin olduğu bir insan var ... Bu insanlar bizim ilginizi ve desteğimizi hak ediyor. Sadece insani yardımları değil, onların içinde bulunduğu çaresizliğe bir çözüm bulmamız”ın zorunluluğunun altını önemle çiziyor.

Dünyadaki insanların % 1’inin yerinden edilmiş durumda olduğunu hatırlatan UNHCR, yayınlanan “Küresel Eğilimler Raporu”nda, çatışma, zulüm ve kamu düzenini ciddi biçimde bozan olaylar nedeniyle yerinden edilen milyonlarca mülteciye ve diğer insanların başlarını sokabilecekleri birer yuva bulmak için dünya çapında tüm ülkelere çok daha fazlasını yapmaları için sıkça çağrıda bulunuyor. Sürgün nitelikli bu akımların mevcut ekonomik-politik sistemler içerisinde sorunlarını çözebilme kapasitesine de sahip değildir.

UNHCR’nin Küresel Eğilimler raporu, geçen yılın sonu itibarıyla yerlerinden edilmiş olan 79,5 milyon kişinin 45,7 milyonunun kendi ülkeleri içinde diğer bölgelere kaçan insanlar olduğunu gösteriyor. Geri kalanı ise başka yerde yerinden edilmiş insanlardır: 4,2 milyonu sığınma talebinin sonuçlanmasını bekleyen insanlar, 29,6 milyonu ise mülteciler ve kendi ülkesini terk etmek zorunda kalan diğer insanlar. 2018 yılı sonunda 70,8 milyon olan bu sayıda bir yıl içinde yaşanan artış, iki ana faktörün sonucudur. Birincisi, 2019 yılında özellikle Kongo Demokratik Cumhuriyeti’nde olmak üzere, Sahel, Yemen ve Türkiye’nin de içerisinde yer aldığı uluslararası komplo ile IŞİD İslami cinayet örgütünün marifetiyle iç savaşa girmiş olan Suriye. Gerçekten de bu ülkede durum tanımlamayacak kadar dehşet bir durumda: Günümüzde dünya bütününde, yerinden edilmiş sürgün nüfusun altıda biri (13,2 milyon) bu ülkededir.

Venezüela’dan göç de Suriye’den sonra ikinci sırayı almaktadır:

Rakamlar bu alanda yaşanan genel krizleri elbette söylemez. Bu rakamlara cinsiyet, yaş grupları, geldikleri ülkedeki etnik farklılıklar gibi ayrıştırarak incelediğimizde ise, ülkeler-toplumlar bazında trajik göç öykülerine bireylerin farklılıklarına yönelik de ikinci bir kriz öyküsü tanımlayabiliriz.

Örneğin, sayıları 30-34 olarak tahmin edilen çocuk göçmenler ve %4 kadar olan 60 ve üzeri yaş grubundan olanların bu zorunlu göçten etkilenmeleri daha büyük ve derin, yaşamsal boyutta olmaktadır.

Göçü ve yerinden edilmeyi ve her iki olgunun da küresel düzeyde nasıl değiştiğini anlamak, Ülkeler, yerel topluluklar ve bireyler için arz ettikleri önem göz önünde bulundurulduğunda oldukça önemlidir. İnsan göçü tarihin en erken dönemlerine kadar uzanan oldukça eski bir olgu olabilir, ancak zaman içerisinde dünya daha da küreselleştikçe, yansımaları ve etkileri değişime uğramıştır.

Günümüzde, göç ve yerinden edilmeye ilgili sahip olduğumuz küresel düzeydeki bilgi, tarihin herhangi bir zaman diliminde sahip olduğumuzdan çok daha fazladır. Ancak, her şeyin birbiri ile bağlantılı olduğu bir dünyada göçün doğası, dinamizminin istatistiksel anlamda yakalanmasının zor olabileceği anlamına gelmektedir. Göç hızla gelişen ve karmaşık “olaylar” içerebilmektedir.

Uluslararası göç kalıplarının yüzyıllar değilse de nesiller boyunca evrilmiş olan toplumsal, ekonomik ve jeopolitik süreçlerle bağlantılı olduğu kesinlikle doğru olsa da, uluslararası bağlantısallık alanındaki yeni güncel gelişmeler göç süreçlerinde daha fazla çeşitliliği mümkün kılacak imkanların önünü açmaktadır.

Dolayısıyla göç ve yerinden edilmeye dair son eğilimlerden ve evrilen kalıplardan haberdar olmak, gittikçe daha zaruri bir uğraş haline gelmektedir. Bu bölümde, mevcut veriler ışığında, göç ve göçmenler üzerine küresel düzeyde genel bir değerlendirmede bulunduk. Mevcut verilerde açıklar ve gecikmeler olsa da, hala üst düzey birçok çıkarım yapılabilmektedir. Örneğin, küresel düzeyde, göçmenlerin zaman içerisinde kimi bölgelerde (Asya gibi) diğerlerinden (Afrika ve Latin Amerika ve Karayipler gibi) daha fazla yerleştiklerini ve bu eğilimin devam etmesinin olası olduğunu görebilmekteyiz.

Benzer şekilde istatistikler, göçmen işçilerin, ekonomiler büyüdükçe ve işgücü piyasaları evrildikçe, daha fazla fırsat sunan bölgelere yönelmeye devam ettiklerini ve kimi göçmen işçi nüfuslarında cinsiyet eşitsizliğinin oldukça yoğun olduğunu göstermektedir..

Ayrıca küresel veriler, çatışma, yaygınlaşmış şiddet ve diğer faktörler nedeniyle gerçekleşen yerinden edilmelerin rekor düzeyde kaydedilmekte olduğunu göstermektedir

Kontrol altına alınamayan, çözümlenemeyen ve tekrar eden çatışmalar ve şiddet olayları, son yıllarda dünya çapında çoğunluğu kadınlardan ve çocuklardan oluşan mültecilerin sayısında ani bir artış yaşanmasına neden olmuştur. Birkaç ülke mülteciler için çözümler sunmaya devam etmekteyken, genel olarak değerlendirildiğinde ve özellikle Amerika Birleşik Devletleri’nin mülteci yeniden yerleştirme kalıplarında son zamanlarda görülen değişim göz önünde bulundurulduğunda, bu girişimlerin küresel ihtiyaçların karşılanmasında yetersiz kaldığı söylenebilir. Buna ek olarak, ülkesinde yerinden edilmiş kişilerin 2018 yılı sonu itibarıyla kaydedilmiş olan sayısının daha önce hiç görülmediği kadar fazla olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca vatansız kişilerin neredeyse 4 milyon olarak kaydedilen tahmini sayısının da, bu rakamın gerçek değerinden daha düşük olduğu gerçeğiyle beraber değerlendirildiğinde, küresel düzeyde oldukça önem teşkil ettiğini görmekteyiz.

Temel insan hakları konuları bir yana, vatansızlık insanları (düzensiz) göç riski ile de karşı karşıya getirebilmektedir; ve dolayısıyla bu konu, hakkında daha fazla veri toplanmaya, raporlar düzenlemeye ve analizlerde bulunmaya değecek, önemli bir küresel meseledir.

Göç konusunda uluslararası iş birliği, Ülkelerin -ve ayrıca devlet dışı aktörlerin- önemli bir çoğunluğunca güvenli, düzenli ve kurallı göçe erişmek için gerekli, esaslı ve merkezi önem taşıyan bir girişim olarak tanınmıştır.

Güvenli, Düzenli ve Kurallı Göç için Küresel Muta-bakat, kanıt temelli mukabelelerin geliştirilmesi hedefi doğrultusunda eğilimleri, evrilen kalıpları ve süreçleri daha iyi kavrayabilmemiz için, göç konusunda uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ilkesine küresel düzeyde bağlılığa ve göç verilerinin toplanmasının öneme yapmış olduğu vurguyla, bunu açık şekilde ifade etmektedir. 59 Bu taahhüdün yerine getirilmesi doğrultusunda göstermekte olduğumuz kolektif çaba sürecinde önümüze hem faydalanılabilecek yeni fırsatlar hem de aşılması gereken yeni engeller çıkacaktır.

YARATICI SÜRGÜNLÜK

Sürgünlük, tarihi boyunca terk edilmek zorunda kalan ülkeye özlem duymak ve dünyanın galesi içinde neredeyse kaybolmak olarak bilinmiştir. Sürgün, çok kişi için yeni ülkede tükeniş ve dar grup içinde birbiriyle didişme anlamına gelmiştir. 19. yüzyıl ortalarındaki Rus sürgünlerde ve sonrakilerde durum böyledir.

Bu çerçevedeki çok sayıda örnek nedeniyle “yaratıcı sürgünlük” yeni bir kavram sayılır. Tarihte örnekleri azdır. Bazı sürgünler, mesela Nazilerden kaçarak önce Fransa’ya ardından Meksika’ya giden Anna Seghers sürgünde de üretmeyi sürdürmüş ve yeni romanlar yazmıştır. Savaşın bitiminden sonra Almanya’ya gelen ve Demokratik Almanya Cumhuriyeti’ne yerleşen Seghers, Meksika’yı özlemiş ve bir dönem yeni ülkesine uyamamıştır.

Sürgünde kaybolup gidenlerin sayısı bilinmiyor.

Önceki yılların sürgünlerinin en azından bir bölümü yeni ülkelerinde kendilerini yeniden üretmeyi anlam-sız bulurlardı. Yeniden üretip de ne yapacaksın, ülkeden kopuksun, kim bilecek ne yaptığını?

Son 25 yılda durum değişti ve sürgünde kendini yeniden üretmenin alanı genişledi. 1995 öncesindeki yıllarda kişi esas olarak sürgünde bulunduğu alanda –diyelim Almanya’da- kendini yeniden üretti. Bu yeniden üretimin sürgünlük alanı dışında da bilinmesi, yazılı ve/veya görsel ürünlerin geniş bir alanda insanlara ulaşması ihtimali zayıftı.

Yılmaz Güney ve Ahmet Kaya bunu yapabildiler çünkü ürünleri müzik ve sinema alanındaydı, yayılma imkanları edebiyata ve toplumsal araştırmalara göre daha fazlaydı.

İletişim imkanlarındaki büyük gelişme sonucu durum değişti. Uydu televizyonları, internette bloglar, haber siteleri, Facebook ve Youtube ile sürgünde kendini yeniden üretmek yaşanan alanla sınırlı kalmamaya başladı.

Sürgünde üretilen belgesel filmler uydu televizyonları aracılığıyla sadece terk edilmek zorunda kalan ülkede değil, başka Avrupa ülkelerinde, ABD’de ve hatta Avustralya’da bile izlenebildi. Benzer durum yazılı ürünler için de geçerlidir.

Hangi alanda olursa olsun düzeyli üretim yapıyorsanız izleyiciniz mutlaka olacak, sayıları bazen çoğalacak ve dahası sizinle iletişim kurabilecek ve değerlendirmelerini iletebileceklerdir.

İletişim araçlarındaki büyük gelişme sürgüne önceki ülkesindeki gelişmeleri yakından izlemek, orayla daha sıkı bağ kurmak imkanı sağladığı gibi; o ülkede yaşayanlara da sürgünün gelişmesini ve ürettiklerini izleyebilmeyi sağladı.

Kim, nerede, ne yapıyor; bilmek eskisine göre olağanüstü kolaylaştı. Eskiden imkan olmadığı için biline- mezdi, bir süreden beri ise kişi bilmiyorsa merak et- mediğindendir.

Bu yıl aramızdan ayrılan iki yaratıcı sürgünün, Gökhan Harmandalıoğlu ve Doğan Akhanlı’nın ürettikleri –diyelim otuz yıl önce- bu kadar bilinmez ve dar bir çevreyle sınırlı kalırdı.

Yaratıcı sürgünlüğün ilk şartı kendini terk edilmek zorunda kalan ülkedeki faaliyetle tanımlamamak, hemen olmasa bile zaman içinde bu çerçevenin dışına çıkmaktır.

Gökhan Harmandalıoğlu bu konuda iyi bir örnektir. 20 Mart’ta Köln’de vefatının ardından yapılan anma toplantısına katılarak burada Avrupa Sürgünler Meclisi adına kısa bir konuşma yapmışım.

Korona önlemleri nedeniyle az sayıda katılımcıyla yapılan ve kısa süren toplantıda Gökhan’ın tanıtımında 12 Eylül darbesinden sonra emniyette yüz gün ağır işkence görmesi üzerinde özellikle durulmuştu. Gökhan’ın işkencedeki tutumu aradan geçen yıllara rağmen unutulmamıştı.

Sürgünde bir yürek daha sustu!

GÖKHAN HARMANDALIOĞLU
17.10.1949 - ...

Ateşi barutu
zulmü ve zalimi tanıdık
aynılıklar gördük
duyduk ihaneti illiklerimizde
etten kemikten kastan değillerdi
sanki her yanı yürek
çocuk kahramanları bağrımıza gömdük
Gökhan Harmandalioğlu

33 yıldır sürgünde yaşayan Gökhan Harmandalioğlu'nun tarihi Türkiye'de yaptıklarından ibaret değildi. Almanya'da belgeseller hazırlamış, kitaplar ve makaleler yazmıştı. Kendini yeniden üretmiş, Türkiye'deki faaliyetiyle sınırlı kalmamış, aşmıştı.

İsteseydi işkencedeki tutumunu tekrar ve tekrar anlatarak 33 yıl boyunca idare edebilirdi ama kendini geliştirmeyi ve üretmeyi seçti.

Yaratıcı sürgünlerin biyografisinde sadece Türkiye'de yaşadıkları yıllarda yaptıklarından söz etmek onlara haksızlık olur. Bu insanların sürgün tarihi de vardır ve bazen bu tarih önceki ülkedeki tarihin üzerine de çıkabilir.

Bu konuda Doğan Akhanlı da iyi bir örnektir. 1992-2021 arasında yani 29 yıl sürgünde yaşayan Akhanlı yazdığı romanlar ve insan hakları mücadelesiyle Almanya kurumları tarafından da tanınan bir isim durumuna gelmiş, Türkiye'ye kısa süreli gittiğinde gözaltına alınması ve ağır hapis cezasına çarptırılmak istenmesi günlerce Almanya basınında haber olmuştu.

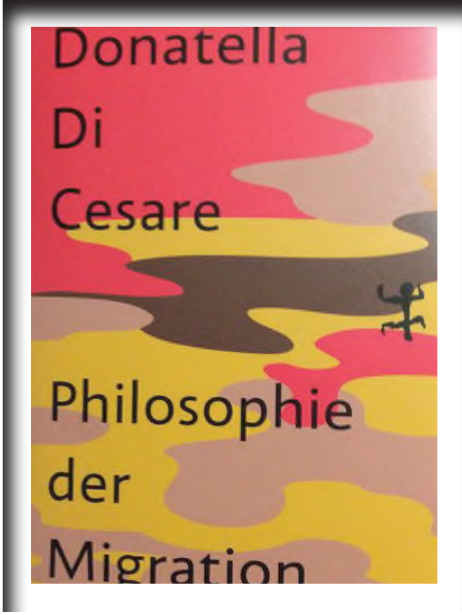
Akhanlı Türkiye'nin çıkardığı kırmızı bülten sonucu İspanya'da gözaltına alındığında yapılan büyük kampanya sonucunda serbest kalmasının yanı sıra Türkiye'nin kırmızı bültenlerinin ciddiyetsizliği de ortaya çıkmıştı.

Sürgünde herkesin bu iki insanın gösterdiği performansı sergilemesi beklenemez. Yıllar öncesinde kalmış Türkiye'deki pratik olmasa bile, sürgünde ürettikleri ve yaptıkları yeterlidir.

Diyelim 30 yıl önce olsaydı kişinin sürgünde yaptıkları ülkede yaşayanlar tarafından pek dikkate alınmazdı. Bir süreden beri böyle değildir. Doğan Akhanlı için asıl olan Almanya'da yaşadığı yıllar ve burada yaptıklarıdır ve nitekim biyografisi de bu çerçevede anlatılmaktadır.

Her ikisi de şanslı sürgünlerdir. İletişim imkânlarının geliştiği, bir alanda üretilenin terk edilmek zorunda kalınan ülke başta olmak üzere değişik ülkelere yayılabildiği, çok kişinin onları kişisel olarak tanımasa bile bildiği, yaptıklarını izlediği bir dönemde sürgünlük yaşadılar.

Şans yetmez, onu kullanabilmek gerekir. Gökhan Harmandalioğlu ve Doğan Akhanlı son 25 yıllık dönemin özelliklerini iyi kullandılar.

Donatella Di Cesare'nin **Philosophie der Migration** kitabı alanında ilk yapıt sayılıyor.

Çok sayıda alanda felsefi incelemeler bulunan makla birlikte göç konusunda bulunmuyordu.

Cesare bunun önde gelen ne-

denlerini bu felsefenin en az iki ülkeyi kapsamak ya da kültürler arası bir özelliğe sahip olması ve disiplinler arası olması gerektiğine bağlıyor. Interkulturelle Philosophie görece yeni bir alandır.

Bu yazı tam anlamıyla kitap tanıtımı sayılmaz çünkü 343 sayfalık kitabın yavaş okunması gerekiyor, bu nedenle ancak ilk 80 sayfasının tanıtımını yapabileceğim.

Kitabın bu kadarlık bölümü bile önemli belirlemeler içeriyor.

İlk olarak göç, mültecilik ve sürgünlük felsefesinin ahlak ve politik felsefe kapsamında düşünülmesi gerektiği belirtiliyor. Göçmenlerin/mültecilerin hakları, onlara nasıl davranılması gerektiği ahlak felsefesi kapsamındadır. Di Cesare “şu ülkelerden gelenleri isteriz, diğerlerini istemeyiz” tartışmasının yersizliğini belirtir.

Politik felsefe ise kaçınılmaz olarak hem ahlak ve hem de devletle ilgilidir.

İkinci belirleme şöyledir: göç üzerinde düşünmek, devlet üzerinde düşünmek demektir. Göç edenler; bunlar ister anlaşmalı işçi olarak başka ülkeye gitsinler, ister ekonomik mülteci, isterlerse politik mülteci ya da sürgün olsunlar iki devletle muhatap olmak zorundadırlar: ayrıldıkları ülkenin ve geldikleri ülkenin devletleri.

Mülteciler terk etmek zorunda kaldıkları ülkenin devleti için sakıncalı kişilerdir, yeni geldikleri ülkede de gerçekte istenmezler. İstenilir durumda iseler eğer, bu geçici bir olgudur. Yeni ülkelerinde yerleşik halk tarafından da hoşnutlukla karşılanmazlar.

Mültecilik, sürgünlük ve devletsizlik hakkında ilk yazan kişi 1940'lı yıllarda Hannah Arendt'tir. Yahudi kökenli bir Alman olarak ülkeden ülkeye sürgüne gitmek zorunda kalmıştır. Arendt devletsizliğin (hiçbir devletin vatandaşı olamamak) 20. yüzyılın büyük politik konularından birisi olacağını söylerken ileriye görmüştür.

Sürgün, devletsizdir. Yıllarca yaşadığı ülkenin vatandaşlığından ya çıkarılmıştır ya da o devletle herhangi bir ilişkisi yoktur. Sıradan bir vatandaş gibi konsoloslukta gidip işlem yaptıramaz. Yeni geldiği ülkenin vatandaşı da değildir ve bürokratik sorunları çok fazladır.

Arendt'in bunları 1940'lı yıllarda yazdığını unutmamak gerekir. O yıllarda Yahudiler istenmeyen insanlardı, Almanya'daki gibi öldürülmüyorlardı ama “gelmeseler iyi olur” olarak değerlendiriliyorlardı.

Yahudi bir Alman olmak ise hepten kötüydü çünkü kökeni ne olursa olsun Alman olmak kuşkulandırılmak için yeterliydi.

Arendt'in “**Wir Flüchtlinge**” adlı ince broşürü sürgünler hakkında yazılmış ilk yapıt sayılır. O yılların sürgünü hayata baştan başlamak zorundaydı. Ev, iş, arkadaş çevresi ve bazen ailesini bile geride bırakarak kaçmak zorunda kalmış, bir anlamda her şeyini kaybetmişti. Sürgünler arasındaki yüksek intihar oranı kolayca anlaşılabilir.

Farklı bir ülkeye uymak, burada kendini yeniden üretmek, uyum sağlamak ve bir yandan da o yılların olanakları çerçevesinde terk etmek zorunda kaldığı ülkede bıraktıklarından hemen hiç haber alamamak... Bunlara katlanmak kolay değildir.

Arendt 1951'de yazdığı ve 1955'te Almanca olarak da basılan **Elemente und Ursprünge totaler Herrschaft** kitabını dünyanın bütün sürgünlerine ithaf edecektir. (**Totalitarizmin Kaynakları** adıyla Türkçede yayınlandı.)

Kitlesel sürgünlük 20. yüzyılın önemli özelliklerinden birisidir ve Birinci Dünya Savaşı sırasında ve hemen ardından başlamıştır denilebilir (19. yüzyılın sonunda da bulunmakla birlikte yirmi yıl sonra yaygınlaşacaktır).

Avusturya-Macaristan, Çarlık, Osmanlı gibi imparatorluklar dağılmış (sadece SSCB Çarlık ile yaklaşık aynı sınırlar içinde yeni bir devlet olarak kurulacaktı), çok sayıda ulusal devlet kurulmuş ve her devlette çoğunluk olmayan halklar (azınlıklar) sorunu ortaya çıkmıştı. Yeni ulusal devletlerde halk homojenleştirilmeye çalışılmış ve azınlıklar ya asimile olmak ya da başka ülkelere sürülmek ikilemiyle karşılaşmıştı.

Kitlesel sürgünlük Nazilerin Almanya’da iktidara gelmesinin ardından yeniden yoğunlaşır. Arendt bu yıllardaki durumu, “bir ülkeyi terk etmek zorunda kalmaktan daha kötüsü gidecek ülke kalmamış olmasıdır” sözleriyle anlatır. Bu insanlar kısa süre içinde birkaç sürgünlük yaşayacaklar, gerek istenmediklerinden ve gerekse de yaklaşan Nazi işgali nedeniyle ülke değiştirmek zorunda kalacaklardır.

Nüfusun homojenleştirilmesi amacıyla azınlıkların tasfiyesi sömürgecilik sisteminin dağılması sonrasında yeni kurulan ulusal devletlerde de görülecektir.

Kitlesel sürgünlüğün son bilinen örnekleri Yugoslavya’nın farklı ulusal devletlere ayrılması sürecinde, ardından Irak ve Suriye’de yaşanmıştır. Sahra’nın güneyindeki siyah Afrika ülkelerinde eksik olmayan küçük çaplı savaşlar ve bir ülkeden diğerine gitmek zorunda kalan insanların durumu ise genellikle haber olmadığı için duyulmuyor.

Türkiye kitlesel sürgünlüğün gidenler ve gelenler olarak çift yönlü yaşandığı bir ülkedir.

20. yüzyılın önemli özelliklerinden birisi olan kitlesel sürgünlüğün göçmenlik/sürgünlük çerçevesinde felsefesinin bulunmaması, konuya içerden bakan Hannah Arendt’in öneminin bile görece yeni keşfedilmesi gariptir ama gerçektir. Sürgünlük konusundaki araştırmaları asıl yapması gerekenler bunu içerden bilenlerdir ama bu konudaki çabalar henüz zayıftır.

Türkiye’de yaşanan sürgünlüğün tarihte benzerinin bulunduğu sanmıyorum. Sürgünler geliyorlar; sonra bir bölümü dönerken yenileri geliyor. Sürgünlük artıyor ve çeşitleniyor. 141. ve 142. maddeler kalktığında 12 Eylül sürgünlerinin bir bölümü geri dönecek, 1990’lı yıllarda yaşanan büyük Kürt sürgünü onların yerini alacaktı. Boşaltılan köylerden önce büyük kentlere giden insanların bir bölümü çareyi Avrupa ülkelerine gelmekte buluyordu.

Ardından islamcı sürgünler geldi (Fettullahçılar) ve hemen ardından ülkede ekonomik ve politik sorunu bulunmayan ama burada yaşamak istemeyen iyi eğitim görmüş kişiler –özellikle doktorlar- gelmeye başladı. Üniversitelerden ihraç edilen ve tutuklanma tehlikesi yaşayan akademisyenler de gelecekti. Bu kadar uzun süren, sayıca sürekli artan ve çeşitlenen bir sürgünlüğün başka ülke tarihinde yaşandığını sanmıyorum.

ASM’liler oldukça geniş olan bu konuda araştırmalar yapmazlarsa, bunun Türkiye’de yaşayan, sürgünlüğü içerden bilmeyen arkadaşların söyleşiler yapmasıyla gerçekleştirebileceğini düşünmüyorum.

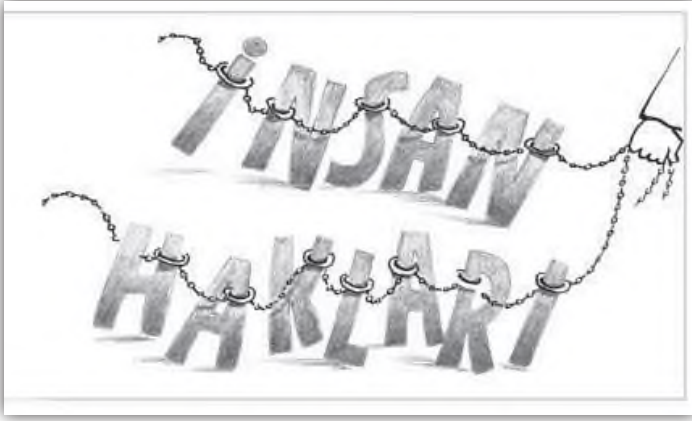

Sürgünde bir yürek

*“Bir yük vagonunda açtım gözlerimi;
Bizi kamyonu doldurdular,
Tüfekli iki erin nezaretinde.
Sonra o iki erle yük vagonuna doldurdular,
Günlerce yolculuktan sonra bir köye attılar;
Tarih öncesi köpekler havlıyordu.
Aklımdan hiç çıkmaz o yolculuk, o havlamalar, polisler...
Duyarlılığım biraz da o çocuk izlenimleriyle besleniyor belki.
Annem sürgünde öldü, babam sürgünde öldü...”*

10 ARALIK İNSAN HAKLARI GÜNÜ VESİLESİYLE, MÜLTECİLERİN YAŞAM VE SİĞİNMA HAKKI...

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarihli ve 217 A (III) sayılı kararıyla benimsenip ilân edilen Dünya İnsan Hakları Günü'nün öngünlerinde, insan hakları ve demokrasisiyle övünen Avrupa Birliği sınırlarında bir utanç yaşanıyor. İnsan hakları, yaşam hakkı ve sığınma hakkı açıkça yok sayılarak çiğneniyor.

30 Maddeden oluşan İnsan hakları Evrensel Bildirgesi'nin 14/ 1 maddesinde;

“Herkesin, sürekli baskı altında tutulduğunda, başka ülkelere sığınma ve kabul edilme hakkı vardır” denmektedir. Aynı Bildirge'nin 25. Maddesi ise insan hakları kapsamını da belli bir oranda açarak belirlemektedir:

1. “Herkesin, kendisinin ve ailesinin sağlığı ve iyi yaşaması için yeterli yaşama standartlarına hakkı vardır; bu hak, beslenme, giyim, konut, tıbbi bakım ile gerekli toplumsal hizmetleri ve işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ya da kendi denetiminin dışındaki koşullardan kaynaklanan başka geçimini sağlayamama durumlarında güvenlik hakkını da kapsar” diye yazar.

Peki devletlerce imza konulmuş olan bu bildirgeye uygun bir davranış çizgisi bugünkü emperyalist-kapitalist sömürü sisteminin ağırlarını tüm dünyada ördüğü ve de giderek daha da barbarlaştığı günümüzde uygulanmakta ve gözetilmekte midir? Elbette “hayır!”

Emperyalist Kapitalist sömürü sisteminin azgın çarkları arasında ezilen yığınların yaşam koşulları, bu defa, Batı Avrupa coğrafyası olan Avrupa Birliği içindeki Polonya – Belarus sınırında gözlerimizin önüne serilmektedir.

Bir kez daha görüldü ki, savaş, istila, sömürü, iç karışıklık, darbe, silah satışı, yıkım, katliam, zulüm, işkence gibi her türlü zorbalık çeşidini kâr hırsıyla ezilen yığınlar reva gören; ve bu uygulamalarıyla yokluk, yoksulluk yaratan sömürü sistemleri, insana özgü bütün değerleri insanlığın gözü önünde ayaklar altına almaktadır.

Yaşamın zulüm haline getirildiği bu girdaptan kurtulmak için yaşadıkları ülke ve coğrafyalardan kaçmak, göçmek zorunda kalan kitleler bir yandan insan tacirlerinin insafsızlıklarıyla baş etmeye çalışırken, öte yandan göç yollarında kitleler halinde yaşamlarını kaybetmektedirler.

Göç yolları insanlık dışı uygulamaların zulmün acının ve belirsizliğin yaşandığı zulüm labirentlerine dönüştürüldü.

İnsana yakışan onurlu bir yaşama sığınmak umuduyla yola çıkan insanlar, her türlü dışlanmayla, taciz, şiddet, tecavüz gibi onur kırıcı uygulamalarla, yolda yaşamını yitirmek gibi trajedik sonlarla karşılaşma riskine rağmen, bu koskoca dünyada insanca yaşayabilecekleri bir toprak arayan insanlar, sömürü sistemlerinin “kâr, daha çok kâr” arayışı içerisinde ölüme terkedilebilmektedirler.

Bu gün bulundukları coğrafyalarda yaşayamaz hale gelen kitlelerin ve sayıları giderek artan göç hareketleri bu sömürü sisteminin sonuçlarıdır.

Kamuoyuna, medya ve basına yansıyan haber ve açıklamalara göre ağır kış koşullarının başladığı bu süreçte on binlerce göçmen, sığınmacı Polonya ve Litvanya sınır kapılarında bekletilmektedir. Rusya-Belarus-Türkiye'nin planlaması ve kirli hesaplarıyla Belarus'a havale edilen göçmenler, AB ülkelerine doğru yönlendirilmiştir. Emperyalist AB ise buna karşı sınır güvenlik duvarını yükseltmiş ve göçmenleri soğukun öldürücü pençesine itmiştir. İki gerici gücün birbirine doğru ittiği göçmenleri ağır kış koşulları yakalamış çocuklar soğuktan ölmeye başlamıştır.

AB ülkelerinin güvenliği ve "refahı" adına insan yaşamını hiçe sayan, adeta kapılarına askeri yığınaklar yaparak kadın, çocuk, genç, yaşlı insanları sınırlarda bekleterek, donarak ölmelerine sebep olan, göz yuman bu "sahte demokrasi" demagogları, AB'nin gerici devlet politikaları ve uygulayıcıları, sınırda beklerken donarak ölen sığınmacıların, yaşamlarını kaybetmelerinin sorumlularıdır.

Emperyalist sermayenin güvenliği ve çıkarlarını korumaya yönelik olarak, AB sınırlarında yaratılan ve oluşturulan güvenlik duvarları, adeta ölüm duvarlarıdır.

Çoğunluğu Suriyeli ve Rojava'lı olmak üzere Afganistan, İran, Irak, Kuveyt ve Yemen'den kaçmak zorunda kalan sığınmacıların soğuk iklim koşullarında bekletildiği Polonya sınırı derhal açılmalıdır.

Yasalarında bolca "insan hakkı" ve "yaşam hakkı"nı överek propaganda eden AB emperyalistleri ve gerici uşak devletler yaşam hakkını hiçe sayarak yoksul, çaresiz insanların ölümüne davetiye çıkartmaktadırlar.

Tüm uluslararası yasaları, göçmen haklarını açıkça ve pervasızca çiğnemekten geri durmamaktadırlar.

Bununla da yetinmeyerek, faşist, ırkçı Nazi artıkları da devreye sokularak ırkçılık ve şovenizm tırmandırılmakta, yabancı ve mülteci düşmanlığı körüklenmektedir.

Avrupa'nın ilerici ve emekçileri bu gerici politikalara ortak bir karşı duruş sergilemeli, göç zorunda kalan bu sürgünlerin yaşam haklarını savunmalı, sınırlara dayanan yığınların bu sistemin çarkları arasında sıkışan ve çaresizliğe sürüklenen sınıf kardeşleri olduğu unutulmamalıdır.

Polonya- Belarus sınırında engellenen ve zoraki tutulan sığınmacıların acil olarak yaşamsal ihtiyaçları karşılanmalı, sağlık sorunları olanların derhal tedavileri yapılmalı, güvenli barınma koşulları sağlanmalıdır.

Avrupa Sürgünler Meclisi (ASM) olarak, tüm Avrupa sınırlarında ve bugün özelde Belarus ile Polonya-Litvanya sınırında göçmenlere ve sığınmacılara yönelik zulmün ve sınırılamanın derhal kaldırılması için,

Avrupa devletlerinin baskıcı, dışlayıcı politikalarına karşı tüm kamuoyunu, sığınmacıların yaşam ve sığınma hakkına sahip çıkmaya çağırıyoruz!

Yılmaz Güney

Kendi Dilinden

Bana kendi dilinden bir şarkı

söyle

kimin adına olursa olsun

yeter ki çığlığın senin olsun

sesine dökülsün isyanın

sesin sel olsun bağırсын.

Bana bir şeyler söyle

ama kendi dilinden olsun

belki anlamam dediğini

ama senin dilinden olsun.

GÖÇ, GÖÇMENLİK, MÜLTECİLİK VE KADIN

Dünya üzerinde yaklaşık 258 Milyon kişi doğduğu ya da vatandaşı olduğu ülkenin dışında yaşamaktadır.

sosyal statü, oturma ve çalışma hakkı, v.b. kazanmak için zorlu bir sürece girmektedirler.

Şansları yaver gidip de küçük ‘haklar’ kazanabilenler ucuz işgücü olarak, kapitalist-emperyalist sömürü çarklarına girmektedir. Bunun dışındakiler de yıllarca statüsüz kalmakta, adeta yaşamdan, toplumdan izole edildikleri mülteci yurtlarında ‘suçlu’ gibi yaşamaya zorlanmaktadır.

Hareket halinde olan insanlığın yani uluslar arası göçlerin yarısından fazlasını kadınlar oluşturmaktadır. Son tahminlere göre tüm dünyada “zorla yerlerinden edilen” 25 milyon insanın yüzde 70’ini kadınlar oluşturmaktadır. Bu nedenle de günümüzde “göçün feminizasyonundan” (göçün kadın sorunu haline gelmesi) söz edilmektedir.

Bu insanlar neden göçmen, sığınmacı ya da mülteci olmaktadır? Nedir onları yurtlarını, sevdiklerini, topraklarını geride bırakıp göç yollarına düşüren nedenler?

Göçün nedeni ulusal, etnik, dinsel, mezhepsel, politik, ekonomik, kültürel çatışma ve sorunlara, savaflara dayandırılrsa da, temelini, nedenini, hukukunu belirleyen ekonomi politığıdır. Kaynağı da, sonuçlarından yarar göreni de emperyalist sınıflardır. Dünyanın yeniden paylaşılması, dünya halklarının daha vahşice sömürülme hırsı, yani emperyalist çıkarlar; savaflar, çatışmalar çıkarmakta, ülkeleri gerici işbirlikçi sınıfları aracılığıyla ekonomik, sosyal, kültürel anlamda sömürmekte, topraklarını, yurtlarını ezilen halklar açısından yaşanılmaz kılmaktadır.

Günümüzde Ortadoğu, Suriye, Kürdistan ve Kuzey Afrika’da süren emperyalist tekeller çatışma ve savaflar, buradaki gerici devletlerin, “terörizm” ile mücadele bahanesi ile halklara uyguladığı baskı, şiddet ve saldırılar, katliamlar, ezilen halkları ülkelerini terk etmek zorunda bırakmaktadır. Baskı ve zulüm ile göçe zorlanmaktadır. Burada unutulmaması gereken önemli bir nokta bu ülkelerin gerici sınıfları göçe zorladıkları mazlum halkların mülklerine varlıklarına el koymaktadırlar. Mülksüzleşmiş, kendi ülkelerindeki sosyal, ekonomik, toplumsal statülerini, vatandaşlık haklarını kaybetmiş bu insanlar, gittikleri ülkelerde

“Kadınlar, başlangıcı insanlık tarihine uzanan göç yollarında ilk günden beri yürüdüğü halde seslerini duyurabilmek için uzun yıllar beklemek zorunda kalmıştır. Göç çalışmalarında ve medyada yıllar sonra sesleri duyulduğunda ise ötekiliğin temsili ‘otantik kadınlar’ veya erkeklere bağımlı ‘mağdur kadınlar’ olarak anlatılmıştır...”

Kadın ve göç konusu bağlamında bir literatür taraması yapıldığında, yapılan çalışmalar genel olarak farklı perspektiflerden ele alınsa da, ana-akım araştırmaların çoğunda erkek egemen bakış açısı açıkça görülmektedir.

Göçün sadece erkek ile ilgili olduğu düşünülmüştür. Kadının göç değerlendirmeleri içinde görünür olmaması ya da kadının daha çok erkeğe bağlı olduğu düşüncesi üzerinden konunun ele alınması, kadının göç

sırasında ne türden bir konumda olduğunu, hangi sorunlarla yüzyüze olduğunu net olarak anlaşılamamasına neden olmuştur. Bu çalışmalarda kadınlar göçün öznesi olarak değil de birer nesnesi olarak ele alınmıştır. Oysaki kadının göç sürecinde çok daha olumsuz bir etkiye maruz kalması söz konusudur.

Göç olgusunda kadınlar hem göçmen, hem de kadın olarak çifte yük taşımaktadır. Yani kadın olmaları sebebiyle pek çok cinsel, sosyal ve psikolojik şiddetle karşılaşır. Bu durum kadın ve çocuklara cinsel taciz, tecavüz, insan ticareti, toplumsal cinsiyet temelli şiddet, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve sağlık hizmetlerinden yararlanamama gibi ek riskler yüklemektedir. Geçiş sürecinde ve yerleştirildikleri kamplarda tehdit ve istismar sorunuyla karşılaşan kadınlar, tecavüze uğramakta, hatta fuhuşa zorlanmaktadır.

Özellikle medyaya yansıyan Haiti'deki insani yardım çalışanı bazı kişilerin mülteci kadınlara yönelik cinsel şiddeti, yanı sıra Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komserliği'nin kamuoyuna açıkladığı Yunan adalarındaki kabul merkezlerinde 600'ün üzerinde kadın ve çocuğun cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz bırakılması, bunun örneklerinden sadece bir kaçıdır. İnsan ticareti mağduru kadınlar, post-travmatik stres bozukluğu, depresyon, madde kullanımı, HIV / AIDS ve diğer cinseyolla bulaşan hastalıklar, istenmeyen gebelikler, isteyerek düşükler gibi sağlık sorunları yaşamaktadırlar.

Kadınların çoğu, bu sağlık sorunlarına rağmen sağlık hizmetlerine ulaşamamaktadır.

Kadınlar geldikleri ülkelerde de bir dizi sorunla karşılaşmaktadırlar. "Mülteci" oluşları zaten kadınlara bir özneliktir. Türkiye gibi kesif erkek egemenliğiyle de birleşince, kadınların istemedikleri ilişkilere ve muamelelere "hayır deme hak"larının olmadığı, "daha kolay elde edilebilir" oldukları ve savaş mağduru olmalarını "fırsata çevirici" "savaş ganimeti" algısı gibi eril anlayış türevleri yaygınlaşmış ve mülteci kadınların zor hayatlarını daha da çekilmez kılmıştır.

Ekonomik bağımlılık, dil sorunu, eşlerinin ve ailenin baskısı, "sorumlu" oldukları çocukları ve yeterli dayanışma ağına sahip olamama mülteci kadınları şiddet sarmalının içine itmekte ve bu durumdan çıkabileceklerine, başka bir hayatın mümkün olabileceğine dair umut, inanç ve dirençlerini yitirmektedir.

Bu durum günlük hayatta kendilerini daha güvensiz hissetmelerine yol açmakta, sosyalleşmelerini ve şiddet gördüklerinde başvurabilecekleri alternatif dayanışma ağlarının oluşmasını engellemektedir. Bunun dışında yasal statü kazanmak için uzun bekleme süreleri, sosyal destek ağlarından yoksun olma, kültürel sorunlar, dil sorunu, çalışma hakkı, barınma, beslenme, eğitim, sağlık hizmetlerine ve sosyal hizmetlere erişimde sorunlar özellikle kadınları çok zor bir yaşama itmektedir.

Yeni, daha güvenli bir hayat için uzak ülkelerin yoluna düşen yüz milyonlarca insanın özellikle kadınların hayatını travmatik biçimde değiştiren; sadece onların değil, geride bırakılanların hayatlarını derinden etkileyen göç sorununun çözümü ne olmalıdır?

Devletlerin kurumları, göçmen hukukları, yasalar mı dayanağımız olmalı? Kasım Ayında Polonya Litvanya sınırında

bekletilen on binlerce mülteciyi öldürücü soğuğun pençesine atan, ölüme terk eden devletlerin korumasına, yasalarına güvenilmeli?

Yazının başında belirttiğimiz gibi bu sorunu yaratanlar da, kuralını, yasasını, politikalarını belirleyenler de emperyalist çıkarlardır.

O halde emperyalist sistem altında bu sorunun gerçek bir çözümü olamaz.

ENVER TOKSOY

SÖYLEŞİ

Beni Tanıdın mı?

Enver TOKSOY Kimdir?

1983 yılından bu yana sürgün yaşamında olan Enver Toksoy'un 'Beni Tanıdın mı?' adlı romanı yakın zamanda yayımlandı. Toksoy, Türkiye'de devlet baskısına maruz kalmış ve ülkesini terk etmek zorunda bırakılmış bir sürgün. O, sürgün olarak yaşasa da, sürgün topraklarında da sosyal ve politik faaliyetlere duyarlı olarak yaşamıştır. ASM (Avrupa Sürgünler Meclisi)'nin kuruluş sürecinde (2012) "kurucular" arasında yer almış ve iki dönem Yürütme Kurulu üyesi de yapmıştır.

Prof. Dr. Kemal BOZAY'ın, kaleme aldığı otobiyografik öğeler barındıran 'Beni Tanıdın mı?' adlı romanı üzerine Enver Toksoy ile yaptığı söyleşi, 'sürgün' yaşamına ilişkin duygu ve düşünceleri, hayatın içinden dillendiriyor. (Sürgün Dergisi)

"1978 sonrasını odağına alan Enver Toksoy'un 'Beni Tanıdın mı?' adlı romanı Türkiye ve Avrupa arasında mekik dokuyor. Ülkesinden uzakta sürgünde yaşayan Toksoy'un peşini ne yaşadıkları ne geçmişi bırakmış."

Enver Toksoy'un kaleme aldığı, otobiyografik öğeler barındıran romanı 'Beni Tanıdın mı?' Nota Bene etiketiyle raflarda yerini aldı. Enver Toksoy ile roman ve sürgün yaşamına ilişkin duygu ve düşünceleri üzerine konuştuk.

*** Kitap üzerine konuşmadan önce, bu kitabın kaleme alınış hikâyesinden bahsedebilir miyiz?**

"Beni Tanıdın mı?" ilk romanım. Tarihe ve yoldaşlarıma karşı duyduğum sorumluluktan kaynaklı, geçmişte yaşanıp da kaybolan değerleri savunmak için yazdım bu romanı. İddiam popüler bir roman hazırlamak değildi, tanıklık ettiğim ve yakın geçmişte yaşanan gerçeklere bir de kendi penceremden yanıt aramak ve vermek içindi.

Kaybolan bir tarihsel süreci yaşanmışlığıyla belleklerden ve söylemlerden çıkarıp bir belgeye dönüştürmekti amacım. Yaşadıklarımın toplumsal hafızayı beslediği gibi yüzleşmenin gerçekleşmesine de katkıda bulunacak, onu zenginleştirecek bir değer olarak gördüğüm için yazdım. Hem de bedelini fazlasıyla ödemiş bir sürgünün kaleminden. İniş ve çıkışlarıyla kendi biyografimden kesitler sunmaya çalıştım. Kelimelere döküm anılarımı.

*** 'Beni Tanıdın mı?' dolu dolu bir kitap. Kitapta, cezaevleri, sürgün, kaçış, göçmenlik gibi pek çok tema ele alınıyor. Hepsi kendi başına çok yakıcı konular. Bu yoğunlukla kitabın kahramanı arasındaki ilişkiyi açabilir miyiz? Kahramanımız bunlarla nasıl başa çıkıyor?**

İlk etapta burada sürgün tanımını netleştirmekte fayda var. Sürgün insanın yaşadığı toprağından, yurdundan, ailesinden, sevdiklerinden, halkından, dilinden, kültüründen ve sevdalarından zorla, kendi iradesi dışında kopartılmasıdır.

İstemediği zorunlu bir yaşama adım atmaktır. Bir yok etme, tüketme ve soy kırma hareketidir. Keza egemenlerin egemenliklerine karşı bir itiraz, karşı duruş ve bir direnişin kanıtıdır. Sürgün olan insan sadece terk ettiği ülkenin değil sığındığı ülkenin de yabancıdır. Milyonların içerisinde yalnızsın. O yüzden hep yurdu, aile, dostlarına kavuşma özlemini, duygularını, umudunu daima taze tutarsın. Nereye giderlerse gitsinler bu duygular da arkandan gelir. Anıları, hayalleri ve sevdaları onları hiç bırakmaz.

Bunu biraz önce Bertol Brecht örneğinde de dile getirmeye çalıştım. Boşuna dememişler "Her çiçek kendi toprağında güzel kokar." Dünya'nın her yerine gidebilmek, doğup büyüdüğü topraklara gidememek acıdır. Ben romanımda bu hisleri kelimelere dökmeye çalıştım. Brezilyalı çağdaş edebiyatçı Paulo Coelho dökülen kelimelere ilişkin farklı ama haklı bir vurgu yapıyor: "Kelimelerin kötü yanı, kendimizi başkalarına anlatabileceğimiz ve başkalarının söylediklerini anlayabileceğimiz hissini uyandırmalarıdır. Fakat dönüp de kaderimizle yüzleştiğimizde yetmediklerini görürüz."

Elbette yetmeyebilir ama ben karınca kararınca yaşamımda karşılaştığım sevinçlere ve hüznünlere, direnişe ve ihanete, dostluğa ve sevgiye yer vermeye çalıştım.

Kurgularım yaşanan hikâyelerden oluşuyor. Sürgün yıllarımda zaman zaman kalemi elime alıp yaşadığım ve gördüğüm olgular üzerine küçük küçük notlar tutmaya başladım. Amacım onları ilk etapta yayınlamak değildi, bu notları daha çok anılarımda silinmeyecek anlar olarak gördüm. Fakat kim bilirdi bu notların bir gün yayınladığım ilk kitabıma ışık tutacağını.

Yazdıklarım samimi ve gördüklerim karşısında yalın olmaya çalıştım. Zorlukların bilincinde olarak. Bu romanı bundan dolayı bugün hâlâ Türkiye’ye dönemeyen bir sürgünün notları olarak da algılayın, okuduğunuzda öyle tanımlamaya çalışın.

“Her insanın anlatması gereken bir hikâyesi vardır” derler ya, bu da benim hikâyem. Sadeliği ile yaşanmış bir sürgünün hikâyesi. Romanın kahramanı romanın bütün evrelerinde cezaevi sürecine, kaçış, sürgün ve göçmenlik yıllarına ışık tutmaya çalışıyor. Özellikle cezaevi yıllarında teslimiyete boyun eğmemenin, güzel değerlere ve ideallere sahip çıkmanın duruşuna vurgu yapıyor romanın kahramanı Hasan. Hukuksuzluğa, adaletsizliğe ve insan haklarının ayaklar altında çiğnenmesine karşı cezaevlerini bir mücadele alanı olarak görmeye çalışıyor romanın kahramanı. Bu noktada onun için dışarı çıkmak, özgürlüğe kavuşmak, demokrasi ve insan hakları mücadelesinde yerini almak önemli bir adımdı. Firar ve sürgün yılları da bunun devamı oldu.

*** Bir dönemin toplumsal atmosferini anlatmışsınız. Dönem romanlarına baktığımızda, genellikle büyük şehirlerde, Türkiye’nin batısında geçen hikâyeler ön planda, oysa ülkenin doğusu da alevler içinde. Romanınızdan yola çıkarak, bu durumu nasıl değerlendirirsiniz?**

1970’li ve 1980’li yılları anlatan romanların büyük oranda Türkiye’nin batısındaki kentleri ele aldığı bir gerçek. Bu konuda yayınlanan birçok çalışma büyük kentlerdeki toplumsal atmosferi aktarmaya çalışıyor. Oysa ülkenin doğusunda ve özellikle Kürt illerinde gelişen kitlesel mücadele de bir o kadar önemliydi. Benim politik faaliyet sürdürdüğüm Erzincan, Erzurum ve Dersim bölgesi devrimci mücadelenin gelişiminde ve aydınlanmanın güç kazanmasında kuşkusuz bir kilometre taşı oldular. Dolayısıyla bu dönemece ve toplumsal atmosfere Kürt penceresinden bakmak veya gelişmeyi o bakış açısıyla da ele almak ayrı bir önem kazanıyor. ‘Beni Tanıdın mı?’ da kısmi de olsa bu konuya hassas bir perspektifle yaklaşmaya çalıştım.

*** Kitabınızın yer yer otobiyografik unsurlar da içeren bir roman olduğunu biliyoruz ancak hikâyenin aynı zamanda kolektif yansımalarından da bahsedebilir miyiz?**

Romanın içeriği bir yandan otobiyografik öğeler ele alırken diğer taraftan dönemin atmosferini ele alan kolektif olgulara da dikkat çekiyor. Bu noktada roman, okuyucuyu bir duygu seliyle yüzleştirmeye çalışıyor. Bir sürgünün penceresinden bakarak geçmişe ışık tutmaya, geçmişle bugün arasında cereyan eden bir köprü kurmaya çalışıyor. Hem de Doğu ile Batı arasında cereyan eden bir köprü. Erzincan’dan başlayıp Dersim’e, Ankara’ya, İstanbul’a, oradan da Paris ve Köln’e kadar uzanan bir sürgünün yaşamı çıkıyor karşımıza.

Benim için açık bir gerçek: Bir insanın yaşamında anlatmak istediği, bir de anlatmak istemediği hikâyeleri vardır. Bana elbette çok kolay gelmedi, bazı şeyleri tüm yalınlığıyla aktarmak. Bundan dolayı romanda yer alan bazı kahramanları, kişileri ve mekânları anonimleştirerek okuyucuya sunmaya çalıştım. Onlar kuşkusuz romanın kolektif boyutunu da içeriyor.

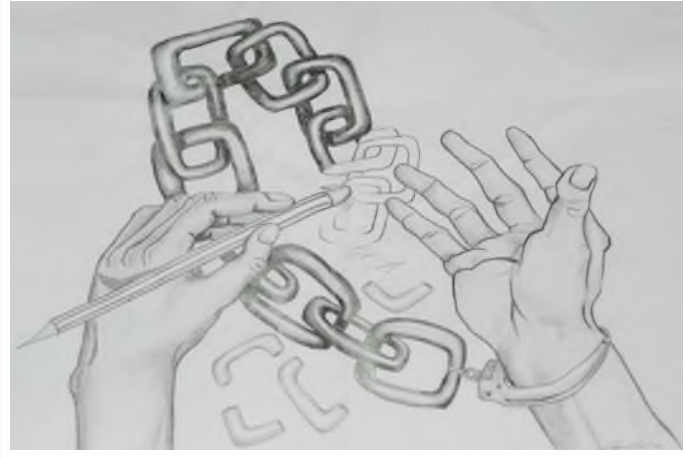
Kendi diliyle Enver Toksoy: “Dağlardan sürgüne!”

Erzincan doğumluyum. 1978 gençlik kuşağının gelişen devrimci mücadelesinde aktif yer alanlar arasındayım. 1980 Ankara Eğitim Enstitüsü mezunu olmama rağmen, siyasi nedenlerden dolayı öğretmenlik görevine başlayamadım. 12 Eylül 1980 öncesi ve sonrasında Erzincan ve Erzurum cezaevlerinde tutuklu bulundum ve en son tutuklanmamda ömür boyu hapis cezasına çarptırıldım. Erzurum cezaevinden özgürlüğüme kavuşmak için 1982’de firar ettim. Firardan sonra iki yıla yakın Erzincan ve Dersim bölgelerinde siyasal faaliyetlerime aktif olarak devam ettim. Firar sürecimin büyük bölümünü Dersim dağlarında geçirdim. Bu süreç benim yaşamımda önemli bir değişimi de beraberinde getirdi. Ülkede kalma durumum olmadığından dolayı 1983’ün sonlarına doğru Almanya’ya kendimi sürgün ettim. Bu süre zarfında benim açımdan, Almanca ‘Politik Exil’ olarak tanımlanan sürgün süreci başladı. Değerli devrimci Alman şair ve edebiyatçı Bertolt Brecht, Hitler faşizmi sürecinde yaşadığı sürgün yıllarında ‘göçmen’ kavramını daima eleştirmişti. Sonuçta kendi özgür irademizle sonsuza kadar başka bir ülkeye gitmedik diyerek bu kavrama karşı tutum takınmıştı.

Çünkü “Biz kaçtık. Yerimizden edildik, sürgün edildik” sözleriyle bu sürece vurgu yapıyor Brecht. Bundan dolayı ben ‘Politik Exil’ kavramını önemsiyorum, daha uygun buluyorum. Yaşadığım sürgünlük sürecinde, 1983’ten bu yana Türkiye’ye gidemedim. Halen Almanya ve Avrupa’nın değişik ülkelerinde değişik kurum ve kuruluşlarda demokrasi, özgürlük ve insan hakları mücadelelerine katılıyorum.

POLİTİK İLTİCACI OLMAK BİR DEVRİMCİNİN YAŞAMINDA BÜKÜNTÜDÜR..!

Devrimci mücadeleye atılan, hiçbir devrimci ilticacı olmayı düşünmez ve istemez.

Ülkesinde, doğduğu büyüdüğü ortamında, toplumsal dönüşümde katkısı olsun ister. Bunun için yola dizi- lirken hedefleri ve amacı vardır. Kendi halkının, ülke- sinin ve de dünyanın kurtuluşuna katkı da bulunmak için çabalar. Başarılar elde eder sevinir, coşar. Yenil- giler yaşar üzülmür, dağılır. Yenilginin boyutuna bağlı olarak bazen üstesinden gelir aşar, bazen dibe vuruşu yaşar. Olumlu ve olumsuz örneklerini çokça çevremiz- de görmüşüzdür.

İnsanlığın kurtuluşu, halkının öncüsü misyonuna so- yunanların, ülkesini, halkını terk edip politik ilticacı olması bir kırılmadır, bir geri adımdır.

Biz politik ilticacıların öncelikle bu yalın gerçeği kabul etmesi gerekiyor. Bedenimizi yeni bir mekana taşısak da; beynimiz ve yüreğimiz geride kalıyor. Bütünleş-meyi sağlamadan değerlerimize tutunarak yaşamaya devam etmek zorundayız.

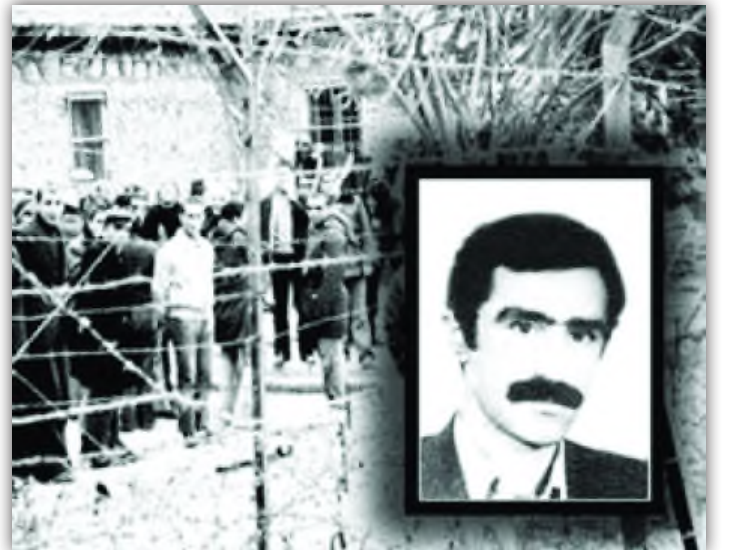
Yeni bir kültür yeni bir ortam; öğrensek bile tam ha- kim olamadığımız bir dil ve yeni öğrendiğimiz dille “duygu ve düşüncelerimizi tam ifade edemedim di- yeceğimiz nahoş bir ortam. Politik ilticacılık, isteye- rek bilinçli tercih edilecek bir durum, bir yaşam bi- çimi değildir. Bireyin, örgütün, örgütlerin büküntü ve kırılmalarının bir sonucudur. Hiç de azımsanmayacak bir yığın insanın yaşamıdır. Bir realitedir. Ehven-i şer bir tercihtir. Özendirilecek, teşvik edilecek bir durum değildir.

Kendi yaşamımdan politik ilticacılığa bakacak olur- sam; Türkiye Devrimci Hareketinin kabarma süreçle- rinden biri olan 1977-78 de daha çocuk sayılacak yaşta o tarihi sürece katılım sağladım. Ülkemiz toprakların- da devrim yapmak amacıyla hedefe yürüten devrimci- ler, komünistler 12 Eylül 1980 de Askeri Faşist Cunta tarafından çok ciddi bir biçimde darbelendiler. Birey- sel, örgütsel yenilgiler dağılmayı getirdi. Azımsan- mayacak bir kesim, faşist cuntaya karşı ülkede kalıp direnme yerine, yurt dışına çıkışı ve politik ilticacılığı yeğledi.

Türkiye Devrimci Hareketinin Komünist önderlerin- den Süleyman Cihan ; “Yurt dışına çık” çağrılarına “Kaptan geminin başında olmalıdır” yanıtını vererek, partisini ve yoldaşlarını direniş mevzilerinde tutmaya özen göstermiştir. Bu şekillenişle ilticacı olmaya, ilti- cacılığa hep soğuk bakanlardan olmuşumdur.

18 Haziran 1981 de üst Bostancı’da bir randevuda bir kaç yoldaşla birlikte düşmanın eline geçtik. Faşist cunta tüm gücüyle saldırı durumundaydı. Operasyonu başlatan Sirkeci’deki Sarsanyan Han işkencecileriy- di. Operasyon önceden başlamış ve bizlere ulaşmıştı. Operasyon genişti.

Faşist Cuntacılar, ayları bulan ve genişleyen bu ope- rasyonda Türkiye Devrimci Hareketinin Komünist ön- derlerinden Süleyman Cihan yoldaşı da esir aldılar.

Süleyman, yoğun işkencelerden sonra Sarsanyan Ha- nın çatı katındaki hücreler bölümüne getirilmişti.

Kendisini tanıyan bir arkadaş Zazaca “Gözümüzün ışığışın, Nurusun” diye kendisine seslendi. Durumunu sordu. Süleyman’ın sesini duyuyorduk ama çok ağır işkenceden geçirilmişti. Sağlık durumu iyi değildi. Sesi, ne söylediği anlaşılmıyordu.

Hücrelerden topluca tepki gösterdik, işkenceciler gelip bağırıp çağırıp Süleyman’ı alıp gittiler. Yasal olarak gözaltı 90 gündü ama gayri resmî daha uzun tutulanlarımız da vardı. Bizleri birinci şubeye Gayrettepe’ye getirdiler Duyargaçlarımız açık hep Süleyman’ı aradık. Ama izine ulaşamadık. Selimiye kışlasına geldiğimizde 16 kişi ortak bir dilekçe verip, Faşist Askeri Savcı Erdoğan Savaşeri’nden Süleyman’ın akıbetini sorduk. Duymazlıktan geliyordu. Ta ki ısrarlı çabalar sonucu TKP/ML bir no’lu dava duruşmasında yoldaşlarının ısrarları üzerine “intihar etti” yalanını ortaya attılar. Bir yanda bedenlen ölen “tay dağından” yüce ölülerimiz; diğer yanda politik iltica etmiş bedenlen yaşayan “ruhen ölen” ölülerimiz.

Kim öldü, kim yaşıyor? Hangi pencereden dünya ya baktığımıza bağlı.

Bu yazıyı bir yoldaşımın isteği doğrultusunda kaleme aldığım bugün; İstanbul’dan bizi arayan bir yakınımız, Metris zindanında uzun bir dönem birlikte kaldığımız direniş mevzilerinden kopmayan, Metris firarına içerden aktif destek veren, politik ilticacı Cemal Temel’in çok zor durumda olduğunu, Berlin’de sokaklarda yaşamak zorunda kaldığını, Alman devletinin İstanbul’daki ailesine ulaştığını, gelip sahip çıkmalarını istediğini belirtti. Bunun üzerine, benim de görüş kabinlerinden tanıdığım kız kardeşi Ayten’in Berlin’e geldiğini ekledi. Kendilerine ulaştım. Yıllar sonra Cemal Temel’in sesini duydum. Durumuna çok üzüldüm. Politik ilticacı olarak yaşama tutunamayıp, dağılanlarımızdan Cemal Temel. Nice politik ilticacı var alkolde, kumarda, yoz yaşamda dağılıp gidiyorlar. Sancılı bir yaşam.

Beni ben yapan yaşam biçimimden kopup iltica etmek zorunda kaldım. Bu durum devrimci yaşamımdaki bir büküntü, bir kırılmanın sonucudur. Toplamda dört defa yakalanıp sorgu işkencehanelerinden geçtim. 14 yıl faşizmin zindanlarında esir tutuldum. Kaldığım zindanlar Selimiye Kışlası, Metris zindanı, Bayrampaşa, Bartın, Bayrampaşa E tipi, Bursa ve Ümraniye. Bu zindanlar uğrak yerlerim oldu.

2004 Mart’ından itibaren Almanya’da politik ilticacı olarak yaşamımı devam ettiriyorum. İltica işlemlerimin tamamlandığı andan itibaren fabrikalarda bir proleter olarak çalışmayı prensip edindim.

Ülkeye gidemiyorum. Yakın sayılacak bir zamanda peş peşe babamı ve annemi yitirdim. Böyle zamanlarda ilticacılık daha ağır bir yük oluyor insanın sırtında. Boynumuza boğazımıza düğümleniyor ilticada yaşamının sonuçları; bölünen parçalanmış duygular, koşullarından koparılmış, yeni ortama uyum sağlama ruh hali. Sancılı ve her bireyde farklı izler bırakıyor.

Her koşulda “Dost dost, ille kavga” diyebilmek ve sol memenin altındaki Cevahiri soldurmamak aslolanıdır ...

Ben sürgünüm...

Ben sürgünüm!

*Denizlere tutundumda geldim
Onüç yaşındaki kızımı kavgada
Üç yaşındaki oğlumu
Denizin dalgalarına verdimde geldim*

Ben sürgünüm!

*Haksız savaşların mağduru
Akan petrolun kurbanı
Yeraltı zenginliklerin kölesiyim*

Ben sürgünüm!

*Kürdüm, Arap'ım, Türküm
Aleviyim, Sünni'yim
Yurduna ateş düşmüş
Avrupa kapılarında göçmenim*

Ben sürgünüm!

*Senin çerme takıp
Gönlünü pusuya düşürdüğün aşkım
Şimdi senden uzak
Yanlış yerde bir göçüm
Ben sürgünüm!
Gönlüne göç edip
Gelmeye hazır bir kavgayım
Aç yüreğini yüreğime
Ölürsem de yüreğinde öleyim.*

Sürgün: Tevazu, sabır ve meydan okuma!

“Ama sürgün geri dönüşü olmayan bir yaz-gıysa, bulunduğu mekânı da ikinci bir yurt belle-mek, kavgayı orada da tüm olanakları kullanarak ve yeni yetenekler kazanarak sürdürmek de kendine saygının, halkına, kültürüne ve doğduğu toprağa hizmet vermenin bir başka onurlu yoludur.” (Doğan Özgüden’in ‘Sürgünü yaratıcı ve kavgacı yaşamak’ başlıklı yazısından; Sürgün Dergisi, Sayı 2, Ocak 2021)

Avrupa Sürgünler Meclisi’nin 2012 yılında 120 kişiyle gerçekleşen ilk toplantısına katılamamıştım. 2013 yılında Köln’de gerçekleşen ilk Kongre’sine katılabildim. Bu kongrenin gerçekleştiği dönem iletişim ve ulaşım teknolojisinde çığırın açıldığı bir dönemdi. Sadece Türkiye’de değil, dünya çapında bir “bahar rüzgârı” manipülasyonu estirilmekteydi.

Gezi Direnişi sırasında Köln’de gerçekleştirilen binle-rin katıldığı yürüyüşte, yani yine 2013 yılında, artık esamesi dahi okunmayan siyasi yapılardan 60 yaşını devirmiş insanlar, köprülerin üzerine 18 yaşındaki hâlleri-coşkularıya pankartlarını astılar. Ve diğer si-yasetlere meydan okurcasına “bu işi bizimkiler yap-a-cak” mesajını vermeye çalıştılar. Köln’de bu coşkulu mutlu sahneler yaşanırken, Türkiye’de direnenlere gaz bombaları atılıyor, hatta ardından kurşunlar sıkılmaya başlanıyordu!

Ardından 2015, Haziran Seçimleri dönemi. Tıpkı Türkiye’de ilk kez “hepimiz Ermeniyiz” denilerek yürüldüğü gibi bir omuzdaşlık yansıdı buralara da. Ve hemen arkası Temmuz!

İşte bu tarihlerde ASM emeklemekteydi.

Daha dünmüş gibi hatırlıyorum. Tam da bu “bahar rüzgârı” estirilirken ve azımsanmayacak bir kesimi sarhoş etmişken, hapishanelerle ilgili hiçbir ayrıntıyı kaçırmadan takip ettiğim dönemlerdi. Türkiye Kürdis-tanı’ndaki neredeyse tüm hapishaneler boşaltılmaya başlamıştı. “Başka bir şey olacak oralarda ve buralar-da” diyerek ASM sayfasına aktarmıştım.

Buna duyarlılık gösteren tek insan Doğan Özgüden olmuştu (neden bunu belirtme ihtiyacı duyduğumu ilerleyen satırlarda görmek mümkün). Yeni Politika gazetesi dahi bu haberleri, diğer “olumlu” gelişmeler gölgede kalmasın diye minicik minicik puntolarla ak-tarmaktaydı.

19 Aralık Katliamı’yla birlikte Türkiye Hapishaneleri yerle bir edilmişti. Bu dönemeç sadece Türkiye tarihi açısından değil, Türkiye’ye uluslararası düzeyde biçilen yeni bir rolün ön hazırlıklarının anlaşılması açısından da önemliydi.

Yani F Tipi!
Her yere
yayılmalıydı!
İ ç e r i y e -
dışarıya, her
yere! Ve 2015
yılında artık
sıra herke-
se geldi. Tıpkı
ş i m d i l e r d e
olduğu gibi.
5-10-20 kişi
ortak hücrede-
k o ğ u ş t a
yaşayanları da
hemen hepsi-
ni sürmekteler.

Devrimci tutsaklar zaten 21 yıldır ya tek kişilik hücrede, ya da en fazla 3 kişilik hücrelerdeler.

2015, Türkiye Kürdistanı’ndaki hapishanelerin boşaltılması. Ardından Ankara Katliamı! Cizre’de evlatlarının cesetlerini buzdolaplarında saklayan analar! Evlatlarına mezar bile yapamayanlar!

TİHV’in Adli Tıp uzmanlarının o topraklara, kimyasal silahlarla öldürülen insanların cesetlerini teşhis etmek üzere gidip, bırakalım teşhis etmelerine izin verilmesi-ni, haklarında davalar açılarak döndükleri dönemler!

Böyle bir dönemde ASM'nin ilk toplantısına katılan yazarların bazılarında –bu yazarlar, yıllardır bazı gazetelere makale yazan gerçek ve iyi yazarlardı- “memleket özlemi, hasret” gibi konularda sayısız yazı akmaya başladı. Ve Türkiye'ye gidebileceklerini, oraya gitmeden önceki ruh hallerini de canlı canlı aktarıyorlardı. Oralara adım attıkları andaki hayal kırıklıklarını da canlı canlı aktardılar. Döndüler. Ve bir daha da Türkiye'ye gitmekten hiç bahsetmediler!

O tarihsel döneme ilişkin daha sayısız şey yazılabilir. Ancak özcesi, ASM böyle bir dönemde doğmuştu ve “bahar rüzgârı” sanılan şeyin aslında bir kasırga öncesi sessizliği olduğu netleşince, bu çeperde toplanan sayısız insan da uçup gitti! “Hele bir gidebilsem” diyenler de, yıllarca sürgünde yaşamışlığın subjektifliğiyle kurdukları memleket hayalini, hayal kırıklığıyla nihayetlendirdi.

Bu süreçteki bu sürgün duruşları, benim gibi, bir katliamdan ve uzun açlıktan “canlı olarak” çıkabilen, o dönemde henüz 10 yıldır bu diyarlarda olan, yaklaşık 7 yıl boyunca iltica başvurusu kabul edilmeyip-rededilip sonrasında askıda bırakılan, hatta “insani oturma” talebi reddedilen, tedavi ve dil kursu hakkı bile verilmeyen, en sıradan hakları dahi ancak dışıyla-tırnağıyla, emeğiyle meydan okuya okuya kazanabilen, sabırla-cesaretle nice kurumun kapısından girip, bu diyarlarda politik bir özne olmayı öğrenme mücadelesini veren; kısacası 129b maddesinin de meşruluğuyla direk Türkiye'nin direktifleri doğrultusunda muamele gören bir sürgün için şaşkınlık vericiydi.

Şimdi ise tüm bunları, bırakalım aile fertlerinin cenazelerine katılmayı, işte bu yıl tam 30 yıl olacak, tam 30 yıldır ne sevgililerinin, ne yoldaşlarının cenazelerine katılma serbestisini dahi yakalayamamış bir sürgün olarak yazmaktayım. Liseli hallerini bildiği, şu anda hâlâ tutsak olan ve muhtemelen hapsedilmişlikten firar edemeyecek olan yoldaşlarının, ak saçlı fotoğraflarına bakıp inanamayan bir sürgün olarak yazmaktayım bunları. Türkiye'deki anıları buradaki Yabancılar Polisi tarafından bir işkence sorgusu soruları olarak yöneltildiği için, bu anıları kaleme alamayan bir sürgün olarak yazıyorum bunları.

Hangi Türkiye'den bahsediyordu buradakiler? Yıllarca hangi Türkiye'nin hayalini kurmuşlardı? Bu hayali kurarken, yazının başında Özgüden'den alıntıda ifadeleştirildiği gibi; kavgayı burada da tüm olanaklarıyla sürdürmüşler miydi? İnternetin olmadığı koşullarda, günde en az iki gazete takip edip, dünyadaki-memleketteki gelişmelere ilişkin yazılan yeni kitaplara göz atabilmişler miydi?

Yoksa bunların hiç birini yapmadan çapalanmış, gübrelenmiş bir toprağa tohum olarak düşüp, tekrar fidanlaşabilecekleri yanılması mıydı bütün bunlar?

Bir övgü zinciri olarak görülmemesini umut ediyorum: Doğan Özgüden'in Sürgün Yazıları'ndan çok şey öğrendim ben. Ardından ondan sonraki kuşağın yazınlarını da okuyarak çok şey öğrenebildim. Ne bizim yaşadıklarımız, ne de yeni gelen akademisyenlerin, “gönüllü sürgünler”in yaşadıkları yeni değil! Eski kuşakların yazınlarında yasal engellemeler, yaptırımlar, tüm bunlara karşı nasıl bir mücadele vererek bu günlere geldiklerinin hepsi var! Dozunda ve uygulama biçiminde farklı aşamalara girilen bir dünya gerçekliğinde oluşumuz ise başka bir yanı.

ASM'nin varlığının-kurulmasının benim gibilere, böylesi azımsanmayacak katkıları oldu. Ancak göçmenliğin ve özelde bu diyarlarda Türkiyeli olmanın bazı sancıları var. Ve bunlar çok ciddi sancılar. Farkında olunmadan, altı çizilmeden yaşanan bazı sancılar ve bunun yarattığı ciddi politik travmalarımız var.

Büyük bir hassasiyetle belirtme ihtiyacıydım. Bu yazı, birilerini yargılamak-sorgulamak-suçlamak amacıyla yazılmadı.

Bu yazı sadece, kurulma adımları atılmış ve sürdürülme direnci gösterilmiş bir kurumun, daha belirgin bir farkındalıkla ilerlemesini yürekten dileyişimin ifadesi. Çok badireli ve yanılsamalı bir tarihsel dönemde emeklemeye başlamış bir kurumun, ayağa kalkıp yürümesini yürekten dileyişimin ifadesi. Bu farkındalığı ve ayağa kalkışı yaratmak için coşku ve cesaret gerekli. Bunu taşıyan öznelerin olduğundan ise şüphem yok...

“Sürgün bana yeni tevazular ve sabırlar öğretti. Sürgünün bir meydan okuma olduğuna inanıyorum. Bir yetersizlik ya da bir bozgundan kaynaklanan bir cezalandırma dönemi olarak başlayan bu süreci bir yaratma dönemine dönüştürmek ve mücadeenin yeni bir cephesi olarak addetmek için tevazu ve sabır gerekiyor.” (Eduardo Galeano, Aşkın ve Savaşın Gündüz ve Geceleri, ÇN. Süleyman Doğru, Sel Yayınları, sf. 198.)

Selam olsun ömrü boyunca bu tevazu ve sabrı gösterebilenlere!

Umutla, coşkuyla, dirençle ve sevgiyle kalalım!

SÜRGÜNDE GİDENLERİN ARDINDAN

Doğan'ı kaybetmişiz! Yani bugün bir eksikiz! O halde, yeni Doğan'larla yoldaş olmak zorundayız.

Üzgün olmak tanıyı yetmiyor, üzülmekten daha çok eksik hissediyorum kendimi. İlk tanıştığımndan beri her görüşmede bir adım daha ilerleyen bir dostluğu inşa ettik onunla. Ermeni soykırımına “soykırım” dememekte ısrar eden Alman devletinin tavrına yönelik ilk büyük imza kampanyasına beni davet eden dost isimdi ve birlikte direnmiştik o sürecin tehditlerine.

“Bu adam Ermeni mi abi?” diyerek sormuştu birisi bana, “neden karıştırıyor ortalığı?”

“Yok” dedim, “Ermeni değil, daha ‘kötüsü’ , hem Ermeni, hem Kürt, hem de Türk ve üstüne üstelik kadın haklarını da savunuyor? Yani “insan!”

Çok kimliği tek yürekle yaşadığını biliyorduk Doğan'ın. Bu “insanlık” sisteminin, politik eğitim de almış savaşı yürekli sanatçı ruhlu militanıydı Doğan bütün ömrünce. Zaten kafadan soykırım düşmanı, savaş düşmanı, sömürü düşmanı devlet düşmanı, zulüm düşmanı, ırkçılık, milliyetçilik, erkekçilik düşmanlığı gibi sosyal-ideolojik genetik olarak taşıdığı kimlikler vardı bu türün. Hırant'la paylaştığı “düşmanlık düşmanlığı” gibi ulus-sistem karşıtlığı gibi özellikler de binince üzerine, koşullanmış-kaşarlanmış hiçbir otoritenin kabul edemeyeceği bir kimlik oluşturdu kendine. Öylesine yakışıyordu ki o kimlikler kendisine, kimse-nin onu kendinden başka bir şey zannetmesi mümkün değildi. Anadan doğma yazar, anadan doğma aydın ve anadan doğma asi kimlikler ile, çoğunluğun, hele de Türk çoğunluğun kimliğini taklit etmesine imkân yoktu.

Sanatçıydı; “yazıyordu” “değil”, günümüz dünyasının insanlığa aykırı bütün pisliklerinde kalem koşturarak tarihe not düşüyordu adeta.

Ağlamayacağım... Ben, ilk kez 1969'da Dev-Genç kongresinde tanıştığım, o heybetli duruşuyla çevresine güven veren koca çınar Teslim Töre'nin ölümünde de ağlamadım. O dev adamla Suriye'de buluştuğumda koca gövdenin içindeki çocuğu görünce dünyalar benim olmuştu. Adeta çocukluk hayallerini kaybetmeden büyümüş bir devdi.

Avrupa Sürgünler Meclisi çalışmalarına tek başına verdiği katkı ise, Avrupa'daki (Kaypakayacılar hariç) bütün sosyalist örgütlerin verdikleri emeğin onlarca kat fazlasıydı.

Gökhan Harmandalıoğlu öldüğünde de ağlamadım. Almanya-Türkiye İnsan Hakları Derneği başkanıydım bir zamanlar, o aşk yüklü yüreği tanıdım Köln'de. Bütün çalışmalarında yanımda oldu ve barış için, özgürlük için, halkların ancak eşit koşullarda yaşayabileceği kardeşliği için, sosyalizm için attı yüreği. Ve devrimciler için yaptığı belgeseller ile işkencelerde fonksiyonunu kaybetmiş birçok organını yaşama döndüremese de, kendince yürümeye çalışıyordu uzun zaman, tek başına. Duygu yüklüydü ve sanırım kendi tarihiyle hesaplaşmaktan haylice ürküyordu. Çocuk mizaçlıydı, kendine “yazar” demekten utanırdı adeta. Ve gençliğinin henüz bitiminde yaşadığı travma onu kendinden koparmıştı adeta.

Ne güzel insanlar göç edip gittiler, insana dair olanı yeniden bulup, insana vermek için.

Ne güzel insanlar, savrulduklar zulmün üstüne üstüne fırtınalarda bile...

Belki de son istekleriydi, ülkede kesilmemiş son dut ağacının meyvesini yiyebilmek sürgünde... Hatta tezek kokan bir köyde horoz seslerini bastırmaya çalışan köpek havlamaların bir kez daha dinlemek. “Kokoruki kokorukiii” diye değil “ü ürü üüüüü” diye öttürmek horozları... Ne bilem işte!

Ve Teslim Töre ölüm yatağında aşkı eşyoldaşı Fatma Zorlu-Töre'yi dünyaya emanet ediyordu: "O'nun hep yanımda olacağını düşünüyordum, her zaman sözünde durmasına alışmıştım" diyor Fatma. "Bana o zor hastane gününde bile: 'Beni bırakma sakın', dediğimde: 'öyle bir şey olmaz, zaten dünya seni bırakmaz'", dedi. Çünkü Teslim, devrime devrimcilere, yani geleceğin zaferine sarsılmaz bir inançla güvenen bir yürekti. O gün dünyaya emanet ettiği Fatma, bir "devrimcinin eşi" değil, devrimin kendisiydi. Kendini gelecekle bütünleştirmiş bir emek insanı, yani emeğine saygı duyan ve etkisinin bir gün mutlaka ürün vereceğine inanmış bir komünistti.

Erkekler de ağlar, bilirim, ama düşmanı sevindirmek için, devrimciler gözyaşlarını düşmana göstermezler, bilirim.

Akhanlı, Almanya'da sürgün yaşamındayken çevirmenlik, yazarlık ve elbette insan hakları savunuculuğu yaparak emeğini değerlendirdi. Birçok uluslararası onur ödülü almıştı Doğan. 2019 yılında Almanya'nın en değerli ödülllerinden biri olan Goethe Nişanı ile onurlandırıldı. Ödül gerekçesinde Akhanlı'nın Ermeni, Türk ve Kürt kültürleri arasında ayırım yapmaksızın bir hatırlama ve uluslararası bir anlayış temin edilebilmesi yönünde ortaya koyduğu çabalara işaret edildi. Yıllar sonra ülkesine gittiğinde ise tutuklandı. Uluslararası Barış kurumları Türkiye'yi protesto ettiler.

Yaşasaydı daha nice "insan hakları" ödülü alacaktı, eminim. 1957 doğumlu Artvin Şavşat'lı Abdülcanbaz'ım. Bu kadar kibar bir insanın böylesine bir savaşa girmesini taşıyabilecek o koca yüreği, hep o Osmanlı yiğidine benzettim.

Ve Doğan Akhanlı, kısa bir tedavi sürecinin ardından 31 Ekim 2021 tarihinde Berlin'de akciğer kanserine yenik düştü.

Ne kadar da çok ölmüşüz sürgünlerde. Kemal Cemal Altun yakın hafızamızdır, Paris'te katledilen üç Kürt Kadın yoldaşımız hafıza tazeleyerek korkutma çabasıdır. Ama korkmadık. Acı çektik, üzüldük, hasret kaldık, ağladık ama başımızı eğmedik zulüm karşısında. Ve ürettik yeni umutlara açılan bir başka kapıyı.

Bu devlet zulmü ne kadar da çok öldürmüş... Aslında ölmedik, devlet tarafından bedensel olarak çürütülmek istendik... Çürümedik, tükenmedik.

Ve Şeytan Tayyip'e dedi ki: "Ey yolsuzluğun, hırsızlığın, soysuzluğun yüce tanrısı... Servetimi artırabilmen için 'öldüreceksin!' emrinizi yerine getirmeye çalışıyorum. Ama ne biçim bir haldir ki bu, ben öldürmekten tükendim, onlar öldükçe çoğaldılar!"

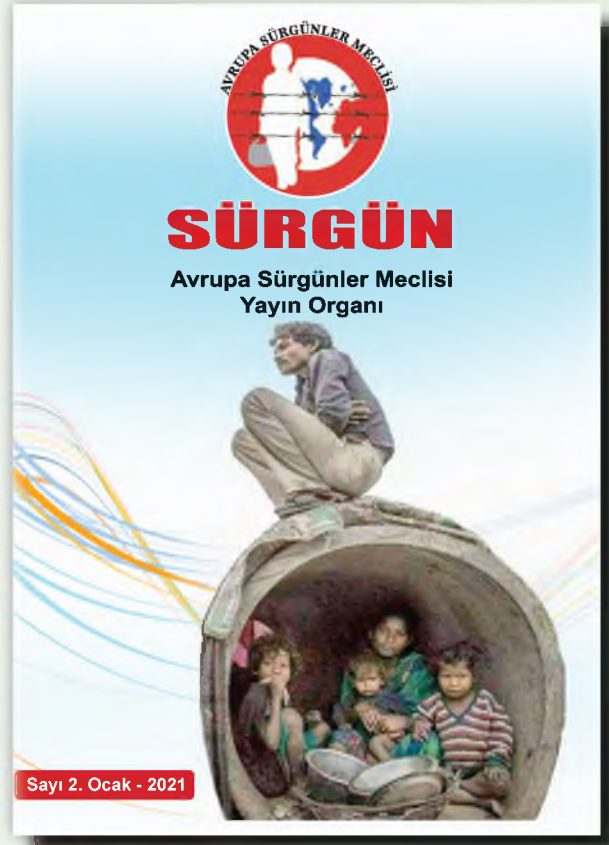
Birkaç yıl oluyor Birol Çelen'in Nürnberg'de ölümünden bu güne. Ali Ertem, soykırımlara karşı mücadelesine beni de katmak için tanıdık dostu olan Birol'la anlaşip benimle tanışmak için Nürnberg'e geldi. Üstlendiği misyona yüreğiyle beyniyle bağlıydı. Ve elbette üzerine hiç tartışmadan üstlendim verdiği onurlu görevi.

Şimdi, işimiz biraz daha fazlaştı elbette. Onlardan geriye kalan iş, bütün geçmişi değiştirmeyi amaçlayacak, deneyim birikimini aktarabilecek, bütün tarihi kucaklayacak bir emek istiyordu. Herkes görevini yaptı. Biz henüz yeni başladık işe, ve her sabah yeni başladık diye sürdüreceğiz elbette bu görevi. Her gidene yüreğimizle "emekleri" için teşekkür ettik ve geleceğe ilişkin sürdürdükleri o güzelim çabayı devam ettireceğimize söz verdik.

Sevgili Kazım, Teslim, Gökhan, Doğan, Ali ve onlardan öncekiler... Çabamıza kattığınız emekler ve güzelim yeni anlayışlar için size de sizden öncekilere de teşekkür ederim.

Sürgünde yaşamı yeniden üreten, devrime inancı hep diri tutan, kendi emekleriyle kendilerini var etmiş değer insanları... Emeğinizi üretimimizle çoğaltacağız.

Sürgün Dergisi **BİZİM SESİMİZ**, Sahip Çıkalım!

SÜRGÜN